

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 7 ΙΟΥΝΙΟΥ 2001
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΚΕΙΜΕΝΟ

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ
ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΑΣ**

Για να απαντήσει κανείς στο ερώτημα, ποιος είναι ο ρόλος των διανοουμένων της εποχής μας, πρέπει να έχει διευκρινίσει τι εννοεί με τον όρο "διανοούμενος".

Συνήθως προϋποθέτουμε ότι ένας διανοούμενος πρέπει να είναι ένας άνθρωπος μορφωμένος. Όμως κάθε μορφωμένος δεν είναι και διανοούμενος. Από τον διανοούμενο δεν περιμένει κανείς απλώς να έχει πλούσιες γνώσεις, να είναι καλλιεργημένος ή να κατέχει μια ειδικότητα. Γιατί ο διανοούμενος είναι, όπως δηλώνει και η λέξη, ένας άνθρωπος, που διανοείται κι αυτό σημαίνει, ότι είναι ένας άνθρωπος, που δεν δέχεται τα πράγματα, όπως του προσφέρονται, αλλά τα περνά μέσ' από τη δοκιμασία της δικής του διάνοιας — είναι με άλλα λόγια ένα πνεύμα κριτικό όχι μόνο σε ό,τι αφορά τους άλλους αλλά και σ' ό,τι αφορά τον εαυτό του.

Η κριτική στάση του διανοούμενου τον συνδέει με την διαμαρτυρία. Επειδή ασκώντας κριτική δεν συμβιβάζεται με τα καθιερωμένα, ο διανοούμενος επαναστατεί και διαμαρτύρεται. Το καθιερωμένο σε όλους τους τομείς μοιάζει να είναι ένα σύστημα προσαρμογής δοσμένο από πριν, που λειτουργεί σαν ένας μηχανισμός. Ο διανοούμενος στη δεδομένη περίπτωση αντιπροσωπεύει το πρόσωπο, που αντιστέκεται στον μηχανισμό των θεσμών. Η διαμαρτυρία

του είναι μια στάση αρνήσεως, όμως αποτελεί προϋπόθεση για μια θετική αντιμετώπιση, γιατί αίρει την παθητική αδιαφορία, με την οποία οι μάξες δέχονται τα πράγματα.

Η κριτική στάση εξ άλλου προβαίνει μέσ' από μιαν **α π ό σ τ α σ η**. Σε μιαν εποχή σαν τη δική μας, που ο άνθρωπος δεν έχει σχεδόν άλλη εκλογή παρά μόνον ανάμεσα στο πνεύμα της συλλογικής συμπεριφοράς ή της απομόνωσης, το να πάρει κανείς απόσταση από τα πράγματα είναι δύσκολο: γιατί απόσταση αφ' ενός σημαίνει διάσταση προς την παθητική προσαρμογή, αφ' ετέρου όμως δεν σημαίνει και ρήξη με την πραγματικότητα.

Ο διανοούμενος έχει την δύναμη να αποσπάται από τα πράγματα — τις πολιτικές θέσεις, τις καλλιτεχνικές τεχνοτροπίες, τα αξιώματα της συμβατικής ηθικής, τους κοινωνικούς θεσμούς και τα λογής συνθήματα, όχι για να μείνει έξω από την πρακτική ζωή αλλά για να αναμετρηθεί μαζί της.

Η θέση του διανοούμενου μοιάζει κατά πολύ μ' εκείνη του Σωκράτη. Ξεχωρίζοντας από τους πολλούς δεν είναι ένας επαίτων*, δεν είναι ο ειδικός μιας τέχνης, αλλά αυτός, που ανοίγεται προς το όλον κινδυνεύοντας όμως να χαθεί μέσα στην αοριστία. Για να μη χαθεί μέσα στην αοριστία — την ανεύθυνη θεωρητικολογία — ο διανοούμενος σήμερα χρειάζεται πάνω απ' όλα μιαν **υ π ε ύ θ υ ν η π ε ρ ι σ υ λ λ ο γ ή**. Ο διασκορπισμός της εποχής μας δεν εμφανίζεται μόνο μέσα στην αύξουσα εξειδίκευση, αλλά και μέσα στην καταναλωτική συνείδηση του σημερινού ανθρώπου στη σχέση του με τα αγαθά, που του προσφέρονται στον τομέα της διαβιώσεως ή της ψυχαγωγίας.

Για την περισυλλογή του αυτή, που είναι διπλή, δηλ. αφορά τα γύρω του και τον εαυτό του, ο διανοούμενος της εποχής μας έχει λοιπόν να παλαίψει σκληρά. Η περισυλλογή του δεν είναι μια ασκητική φυγή, είναι μια υπεύθυνη

επαίτων· αυτός που αισθάνεται, καταλαβαίνει, ξέρει

περισυλλογή, που κατορθώνει να ξεπεράσει την επικαιρότητα και να προσδώσει στη στιγμή το βάθος της μνήμης και του σχεδιασμού. Τον διανοούμενον, αν είναι ζωντανός πνευματικός άνθρωπος, δεν τον ενδιαφέρει τόσο το παρελθόν και το μέλλον όσο το παρόν. Το παρόν είναι αυτό, μέσα στο οποίο δοκιμάζεται.

(Κώστα Π. Μιχαηλίδη, *Οικείωση και Αλλοτριώση*, διασκευή)

A. Για την προετοιμασία μιας ομαδικής εργασίας στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, διάβασες το παραπάνω κείμενο. Να γράψεις μια περίληψη του κειμένου αυτού, με την οποία θα ενημερώσεις τα άλλα μέλη της ομάδας σου για το περιεχόμενό του (80-100 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 60-80 λέξεις το νόημα του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: "Ο διασκορπισμός της εποχής μας δεν εμφανίζεται μόνο μέσα στην αύξουσα εξειδίκευση, αλλά και μέσα στην καταναλωτική συνείδηση του σημερινού ανθρώπου στη σχέση του με τα αγαθά, που του προσφέρονται στον τομέα της διαβίωσης ή της ψυχαγωγίας."

Μονάδες 5

B2 "Συνήθως προϋποθέτουμε ... ή της ψυχαγωγίας." Για κάθε παράγραφο του αποσπάσματος αυτού να γράψετε έναν πλαγιότιτλο.

Μονάδες 5

B3. Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις με τη σημασία που έχουν στο κείμενο: **περισυλλογή, συμβιβάζεται, αοριστία, διαμαρτυρία, ενδιαφέρει, διάνοια.**

Μονάδες 6

B4. ψυχαγωγία, τεχνοτροπίες: Να σχηματίσετε τέσσερις νέες σύνθετες λέξεις χρησιμοποιώντας για καθεμιά από ένα (διαφορετικό κάθε φορά) συνθετικό των παραπάνω λέξεων.

Μονάδες 4

B5. όμως, ή, γιατί, αλλά (το πρώτο του κειμένου), **με άλλα λόγια:** Ποια νοηματική σχέση εκφράζει η χρήση καθεμιάς από τις παραπάνω λέξεις στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου;

Μονάδες 5

Γ. Σας δίνεται η ευκαιρία, με αφορμή μια πολιτιστική εκδήλωση του σχολείου σας, να συναντήσετε έναν διανοούμενο. Ποιες σκέψεις σας θα του εκθέτατε σχετικά με το πώς πρέπει να συμβάλλει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που απασχολούν σήμερα τη νεολαία; (Να καταγράψετε τις σκέψεις σας αυτές σ' ένα δοκίμιο πειθούς 500-600 λέξεων, το οποίο θα του επιδώσετε κατά τη συνάντησή σας.)

Μονάδες 50

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.

4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : Μιάμιση (1 1/2) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 23 ΜΑΪΟΥ 2002
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο εικοστός αιώνας δικαίως χαρακτηρίζεται ως αιώνας των μεγαλύτερων και σημαντικότερων κοινωνικο-οικονομικών αλλαγών. Με τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας, ο μέσος "Δυτικός άνθρωπος" ζει στο κατώφλι του 21ου αιώνα μία πολύ διαφορετική καθημερινή ζωή από τον αντίστοιχο άνθρωπο των αρχών του 20ου αιώνα. Ένα σημαντικό ποσοστό ευθύνης γι' αυτές τις δραματικές αλλαγές στην καθημερινή ζωή φέρει και η πρόοδος στις λεγόμενες βιοϊατρικές επιστήμες. Η ανακάλυψη της δομής του DNA, πριν από 45 περίπου χρόνια, και η επακόλουθη "έκρηξη γνώσης" στους τομείς της Μοριακής Βιολογίας και της Γενετικής φέρνουν την ανθρωπότητα αντιμέτωπη με μια νέα τάξη πραγμάτων.

Έχουμε πλέον επιλύσει σε μεγάλο βαθμό το πρόβλημα της στειρότητας με τη χρήση μεθόδων τεχνητής αναπαραγωγής και ταυτόχρονα είμαστε σε θέση να επιλέξουμε το φύλο του παιδιού μας. Η πλήρης χαρτογράφηση του ανθρώπινου γονιδιώματος αλλά και η υφιστάμενη απομόνωση και ο χαρακτηρισμός της λειτουργίας μερικών εκατοντάδων γονιδίων θα οδηγήσουν πιθανότατα στο εγγύς μέλλον στη θεραπεία πολλών ασθενειών. Γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί και τρόφιμα υπόσχονται ότι θα επιλύσουν το πρόβλημα του υποσιτισμού, όμως ταυτόχρονα δημιουργούν τεράστια βιοηθικά προβλήματα. Παράλληλα, η πρόσφατη κλωνοποίηση ζωντανών οργανισμών μπορεί να επιλύσει και αυτή θέματα υποσιτισμού και επάρκειας οργάνων, όμως εγκυμονείται κίνδυνος δημιουργίας γενεών πανομοιοτύπων οργανισμών προς εκμετάλλευση και ταυτόχρονα αναδεικνύει επικίνδυνες απόψεις περί δημιουργίας μιας "αρίας φυλής".

Πού βαδίζουμε, άραγε; Για χάρη ποιας προόδου και μελλοντικής ευδαιμονίας η επιστημονική κοινότητα αλλά και

ολόκληρη η ανθρωπότητα πρέπει, αλόγιστα, να συνεχίσει αυτό τον δρόμο;

Το μείζον ερώτημα της ανθρωπότητας και η διαχρονική αγωνία της είναι να εξηγηθεί ο σκοπός και το νόημα της ζωής και του θανάτου. Εάν προσεγγίσουμε κάποτε την αλήθεια αναφορικά με αυτά τα θεμελιακά ερωτήματα, ίσως μπορέσουμε τότε να επαναπροσδιορίσουμε τις αξίες μας και τους τρόπους επίτευξής των. (...) Αποτελεί κανόνα της φύσης, κανόνα της βιολογίας, να υπάρχει και "θεικά" να μη διαταράσσεται η θεμελιώδης ακολουθία: γένεση, ζωή, αναπαραγωγή, θάνατος. Με βάση τα προαναφερόμενα, εάν οι άνθρωποι ήταν αθάνατοι ή γενικότερα κάποια μορφή ζωής ήταν αθάνατη, το οξύμωρο συμπέρασμα είναι ότι: το συγκεκριμένο είδος ζωής θα εξέλιπε μέσα σε λίγες σχετικά γενεές, διότι το περιβάλλον θα άλλαζε και δεν θα μπορούσαν αυτοί οι ζωντανοί οργανισμοί που το απαρτίζουν να αλλάξουν, ώστε να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες. (...)

Μέχρις ότου απαντηθούν, εάν ποτέ, τέτοιου είδους φιλοσοφικά ερωτήματα, η δυνατότητα επίτευξης αθανασίας φαίνεται να βρίσκεται εκτός των γνωστών βιολογικών νόμων της φύσης. Αντίθετα, είναι προτιμότερο να βρεθούν εκείνοι οι τρόποι, ώστε να μετατραπεί το "ζην" σε "ευ ζην". Δηλαδή να προσδιοριστούν και να εφαρμοστούν εκείνα τα τεχνολογικά επιτεύγματα, τα οποία θα έχουν αποτέλεσμα οι άνθρωποι να γεννιούνται, να ζουν και να γερνούν με υγεία.

Είναι βέβαιο πως η Μοριακή Βιολογία και η Γενετική έχουν ανοίξει νέους ορίζοντες στη μελέτη και κατανόηση της λειτουργίας του ανθρώπινου οργανισμού. Αυτό το ταξίδι, το οποίο ξεκίνησε πριν από λίγα σχετικά χρόνια στον άγνωστο και μαγευτικό κόσμο των βιολογικών νοημάτων της ζωής, δεν είναι ούτε εύκολο ούτε γρήγορο. Οι ταξιδιώτες πρέπει να είναι εφοδιασμένοι με υπομονή, με περίσσεια γνώση, με αμφισβήτηση, αλλά προπαντός με ηθική δεοντολογία. Σε κάθε περίπτωση, η Πολιτεία πρέπει να κρίνει και να αξιολογεί τους καρπούς και τις εμπειρίες τέτοιων εγχειρημάτων. Υπάρχουν άραγε γονίδια αθανασίας; Θα διαλευκανθούν πλήρως οι μοριακοί μηχανισμοί που διέπουν τη ζωή και τον θάνατο; Θα αποδεχθεί, ηθικά, η ανθρωπότητα σε μια τέτοια περίπτωση να

παρέμβει; Αποτελεί προσωπική εκτίμηση ότι είναι προτιμότερο να στοχεύεται η ανεύρεση τρόπων βελτίωσης της ποιότητας της καθημερινής ζωής παρά τα επικίνδυνα ταξίδια με γνώμονα την ανθρώπινη ματαιοδοξία. Άλλωστε, όπως και ο ποιητής έχει δηλώσει:
... ηδονικά παντοτινά ζητάμε, μάταια πάντα...

(Διασκευή άρθρου του Στάθη Γκόβου από τον ημερήσιο τύπο)

A. Για τις ανάγκες μιας συζήτησης που πρόκειται να γίνει στην τάξη σας με θέμα την εξέλιξη της Γενετικής, μελετήσατε το παραπάνω κείμενο. Να γράψετε μια περίληψη του κειμένου αυτού με την οποία θα ενημερώσετε τους συμμαθητές σας για το περιεχόμενό του. (100-120 λέξεις)

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 70-80 λέξεις το νόημα του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: **"εγκυμονείται κίνδυνος δημιουργίας γενεών πανομοιότυπων οργανισμών προς εκμετάλλευση"**.

Μονάδες 10

B2. Με ποια συλλογιστική πορεία (επαγωγική-παραγωγική) αναπτύσσει τη σκέψη του ο συγγραφέας στην πρώτη παράγραφο του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B3. Σε ένα κείμενο επιστημονικού λόγου συναντάμε συχνά ένα ειδικό λεξιλόγιο, δηλαδή τους ειδικούς όρους που χρησιμοποιούνται σε μια συγκεκριμένη επιστήμη. Να γράψετε πέντε από αυτούς τους όρους που περιέχονται στο κείμενο αυτό.

Μονάδες 5

B4. Ποιες είναι οι εκφράσεις του μεταφορικού και εικονοπλαστικού λόγου που χρησιμοποιεί ο αρθρογράφος στην τελευταία

παράγραφο του κειμένου και ποια συναισθήματα προκαλούν στον αναγνώστη;

Μονάδες 5

Γ. Πληροφορηθήκατε από τον ημερήσιο τύπο ότι σε ερευνητικό κέντρο πρόκειται να γίνουν πρωτοποριακά πειράματα Γενετικής και προβληματιστήκατε για τη χρήση των αποτελεσμάτων τους. Να γράψετε ένα άρθρο για το περιοδικό του σχολείου σας, στο οποίο να εκφράσετε τις ανησυχίες σας για ενδεχόμενη κακή εφαρμογή της γνώσης και να τονίσετε με επιχειρήματα ότι είναι αναγκαίο η επιστήμη να βρίσκεται διαρκώς στην υπηρεσία του ανθρώπου. (500-600 λέξεις)

Μονάδες 50

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : Μια (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 22 ΜΑΪΟΥ 2003
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Με δεδομένη την οικολογική κρίση, την ακραία ανισότητα της κατανομής των πόρων μεταξύ πλούσιων και φτωχών χωρών, την αδυναμία να συνεχίσει το σύστημα τη σημερινή του πορεία, το απαιτούμενο είναι μια νέα δυναμική πραγματικότητα που η σημασία της δεν μπορεί να συγκριθεί με τίποτε άλλο στο παρελθόν. Αναφέρομαι σε μια πραγματικότητα που θα έβαζε στο κέντρο της ζωής του ανθρώπου σημασίες άλλες από την αύξηση της παραγωγής και της **κατανάλωσης** και στόχους ζωής διαφορετικούς, για τους οποίους οι άνθρωποι θα μπορούσαν να πουν πως αξίζουν τον κόπο.

Αυτό θα απαιτούσε, φυσικά, μια **αναδιοργάνωση** των κοινωνικών θεσμών, των εργασιακών, των οικονομικών, των πολιτικών και πολιτιστικών σχέσεων. Ένας τέτοιος προσανατολισμός, όμως, απέχει ανυπολόγιστα από τα όσα σκέπτονται και, ίσως, από τα όσα ποθούν οι άνθρωποι σήμερα. Αυτή είναι η μεγάλη δυσκολία που πρέπει να αντιμετωπίσουμε.

Θα έπρεπε, σκέπτομαι, να θέλουμε μια κοινωνία στην οποία οι οικονομικές αξίες θα έχουν παύσει να κατέχουν **κεντρική** θέση, όπου η οικονομία θα έχει ξαναμπει στη θέση της, δηλαδή θα έχει γίνει ένα απλό μέσο του ανθρώπινου βίου και όχι ύστατος σκοπός, στην οποία, επομένως, θα έχουμε παραιτηθεί από την τρελή κούρσα προς μια συνεχώς αυξανόμενη κατανάλωση. Αυτό δεν είναι απλώς αναγκαίο, για να αποφύγουμε την τελεσίδικη καταστροφή του γήινου

περιβάλλοντος. Είναι αναγκαίο κυρίως, για να βγούμε από την ψυχική και ηθική εξαθλίωση των σύγχρονων ανθρώπων.

Θα έπρεπε, ακόμα, από εδώ και εμπρός οι άνθρωποι (μιλάω για τις πλούσιες χώρες) να **δεχτούν** ένα αξιοπρεπές αλλά λιτό βιοτικό επίπεδο και να παραιτηθούν από την ιδέα ότι ο κεντρικός στόχος της ζωής τους είναι να αυξάνεται η κατανάλωσή τους κατά 2 με 3% το χρόνο. Για να το δεχτούν αυτό, θα έπρεπε κάτι άλλο να δίνει νόημα στη ζωή τους. Αυτό το άλλο είναι η ανάπτυξη των ανθρώπων αντί για την ανάπτυξη των σκουπιδοπροϊόντων.

Η ανάπτυξη, βέβαια, των ανθρώπων αντί για την ανάπτυξη των σκουπιδοπροϊόντων θα απαιτούσε μια άλλη οργάνωση της εργασίας, η οποία θα έπρεπε να παύσει να είναι αγγαρεία και να γίνει πεδίο προβολής των ικανοτήτων του ανθρώπου· μια αληθινή δημοκρατία που θα συνεπαγόταν τη **συμμετοχή** όλων στη λήψη των αποφάσεων· μια άλλη οργάνωση παιδείας, ώστε να διαπλάθονται πολίτες ικανοί «να άρχουν και να άρχονται βάσει των νόμων» σύμφωνα με τη θαυμάσια έκφραση του Αριστοτέλη.

Εννοείται ότι όλα αυτά θέτουν τεράστια προβλήματα. Προβλήματα μεγάλης δυσκολίας που όμως, κατά τη γνώμη μου, μπορούν να λυθούν, με την προϋπόθεση ότι η πλειονότητα των ανθρώπων και των ικανοτήτων τους θα κινητοποιηθεί για τη δημιουργία λύσεων, αντί να προβληματίζεται για το πότε θα μπορέσει να αποκτήσει τρισδιάστατη τηλεόραση. Αυτά είναι τα καθήκοντα που έχουμε μπροστά μας και η τραγωδία της εποχής μας είναι ότι η ανθρωπότητα δεν νοιάζεται γι' αυτά. Πόσον καιρό ακόμα η ανθρωπότητα θα κατατρύχεται από τις ματαιότητες και τις ψευδαισθήσεις που ονομάζουμε εμπορεύματα; Μια καταστροφή οποιουδήποτε είδους - οικολογική για παράδειγμα - θα προκαλέσει άραγε μια βίαιη αφύπνιση ή μήπως την εμφάνιση αυταρχικών ή ολοκληρωτικών καθεστώτων; Κανείς δεν μπορεί να απαντήσει σε τέτοιου είδους ερωτήματα.

Εκείνο, πάντως, που μπορούμε να πούμε, είναι ότι όλοι όσοι έχουν συνείδηση του σοβαρού χαρακτήρα των ζητημάτων πρέπει να προσπαθήσουν να μιλήσουν, να ασκήσουν κριτική σ' αυτή την ξέφρενη πορεία προς την άβυσσο, να ξυπνήσουν τη συνείδηση των συμπολιτών τους.

(Κορνήλιος Καστοριάδης, «Η Άνοδος της Ασημαντότητας»,
Διασκευή)

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας μια περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε με 80-100 λέξεις το νόημα της παρακάτω άποψης του συγγραφέα: «**Η ανάπτυξη, βέβαια, των ανθρώπων αντί για την ανάπτυξη των σκουπιδοπροϊόντων θα απαιτούσε μια άλλη οργάνωση της εργασίας, η οποία θα έπρεπε να παύσει να είναι αγγαρεία και να γίνει πεδίο προβολής των ικανοτήτων του ανθρώπου**».

Μονάδες 10

B2. Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
κατανάλωσης, αναδιοργάνωση, κεντρική, δεχτούν, συμμετοχή.

Μονάδες 5

B3. Ποιους τρόπους και ποια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην τέταρτη και πέμπτη παράγραφο του κειμένου; Να δώσετε ένα παράδειγμα για κάθε περίπτωση.

Μονάδες 5

B4. Τι επιδιώκει ο συγγραφέας με τη χρήση των ερωτήσεων στην προτελευταία παράγραφο του κειμένου;

Μονάδες 5

- Γ. Ως μέλος του δεκαπενταμελούς συμβουλίου του Λυκείου σου εκπροσωπείς τους συμμαθητές σου σε μια εκδήλωση της περιοχής σου που έχει ως θέμα το φυσικό περιβάλλον και την ποιότητα ζωής. Να διαμορφώσεις μια εισήγηση με την οποία θα παρουσιάσεις τις επιπτώσεις της υπερκατανάλωσης στον άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον προτείνοντας και τρόπους αντιμετώπισής τους. (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : Μια (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 2 ΙΟΥΛΙΟΥ 2003
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ενόψει της νέας χιλιετίας, το ανθρώπινο γένος είναι υποχρεωμένο να σχεδιάσει ένα νέο εκπαιδευτικό σύστημα και να διαμορφώσει τους όρους ενός νέου πολιτισμού. Και είναι υποχρεωμένο να το πράξει τούτο -επιτρέψτε μου να επισημάνω- όχι γιατί το εκπαιδευτικό σύστημα και ο πολιτισμός του παρελθόντος απέτυχαν, αλλά διότι άλλαξε η κοινωνία. Τίποτε από όσα ο άνθρωπος μπορεί να σκεφθεί και να δημιουργήσει -αν πρόκειται να καταστεί βιώσιμο- δεν είναι δυνατό να υπάρξει ερήμην της κοινωνίας. Αλλάζουν οι κοινωνικές συνθήκες; Αλλάζουν, επίσης, οι ιδέες, οι πεποιθήσεις, οι μορφές της τέχνης, οι επιστημονικές αντιλήψεις και ούτω καθεξής.

Σήμερα η συζήτηση για την κοινωνική αλλαγή επικεντρώνεται στο αίτημα για συνεργασία και συνύπαρξη των λαών, στην προσπάθεια να οδηγηθούμε από ένα πλήθος μικρών και μεγάλων κοινωνικών συνόλων σε μια ενιαία κοινότητα ανθρώπων. Το πιο απτό και προχωρημένο δείγμα δημιουργίας στην εποχή μας μιας ευρύτερης από τον παραδοσιακό τύπο κράτους κοινωνίας είναι ασφαλώς η Ευρωπαϊκή Ένωση. Το εγχείρημα, βέβαια, δεν είναι νέο στην ιστορία. Τηρουμένων των αναλογιών, τόσο κατά το απώτερο όσο και κατά το πρόσφατο παρελθόν, επιχειρήθηκε να δημιουργηθούν μεγάλοι κοινωνικοί σχηματισμοί. Έτσι, τον 4ο αιώνα π.Χ., ο Μέγας Αλέξανδρος κατόρθωσε να συνενώσει πολλές κοινωνίες ανθρώπων σε ένα ενιαίο κράτος, ενώ μόλις τον περασμένο αιώνα δημιουργήθηκαν οι συνασπισμοί της Σοβιετικής Ένωσης και της

Γιουγκοσλαβίας. Η μοίρα όλων αυτών των προσπαθειών ήταν κοινή: κάποια στιγμή να διαλυθούν εις τα εξ ων συνετέθησαν.

Εκείνο, ωστόσο, που χαρακτηρίζει την προσπάθεια δημιουργίας μιας ενιαίας κοινότητας ανθρώπων στην εποχή μας -και μπορεί να δικαιολογήσει την αισιόδοξη πεποίθηση ότι η συνένωση των ανθρώπων που οικοδομείται σήμερα δεν θα έχει την ίδια τύχη με τους κοινωνικούς συνασπισμούς του παρελθόντος- είναι ο τρόπος με τον οποίο συντελείται αυτή. Εν αντιθέσει προς το βίαιο, επαναστατικό και κατασταλτικό τρόπο, με τον οποίο επιχειρήθηκε κατά το παρελθόν η διαμόρφωση της νέας μορφής της κοινωνίας, σήμερα αυτή επιδιώκεται με συναινετικές διαδικασίες. Η συγκρότηση και η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ορισμένως, έχουν οικοδομηθεί -και συνεχίζουν να οριοθετούνται- μέσα από συνεννοήσεις, διαπραγματεύσεις και κοινές αποφάσεις.

Όσο, όμως, και αν δικαιούται να αισιοδοξεί κανείς ότι με τον ειρηνικό και συναινετικό αυτόν τρόπο η Ευρώπη οδηγείται σταθερά σε μια ενιαία κοινότητα πολιτών, δεν μπορεί παρά να τρέφει κάποια ανησυχία για το είδος της κοινωνίας που θα διαμορφωθεί και, ειδικότερα, για την πνευματική υφή της. Προσωπικά προβλέπω αφενός μεν ότι η σχεδιαζόμενη μορφή εκπαίδευσης, όσο και αν τυπικά θα καλύπτει ολόκληρη την κοινωνία της Ενωμένης Ευρώπης, στην πραγματικότητα θα αναδείξει μεγάλες ανισότητες, αφετέρου δε ότι ο ευρωπαϊκός πολιτισμός θα οδηγηθεί σε μια προοδευτική άμβλυνση, που ενέχει τον κίνδυνο του εκφυλισμού τελικώς.

Είναι λογικό, συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, στην προοπτική μιας ενιαίας κοινωνίας πολιτών, να αναζητεί τη θέσπιση ενός κοινού τύπου εκπαίδευσης, όπως ως τώρα σε μια εθνική κρατική οντότητα, στην Ελλάδα λόγου χάρη, ισχύει το αυτό εκπαιδευτικό σύστημα σε όλη την επικράτεια της· δεν υφίστανται άλλοι νόμοι για την εκπαίδευση των πολιτών των Αθηνών, άλλοι νόμοι για την εκπαίδευση των

πολιτών της Θεσσαλονίκης, άλλοι για την εκπαίδευση των πολιτών της Κρήτης και ούτω καθεξής.

*Θεοδόσης Πελεγρίνης,
«Ασκήσεις Φιλοσοφίας για τη ζωή και την τέχνη»,
εκδ. Ελληνικά Γράμματα, (Διασκευή)*

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας μια περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε με 70-80 λέξεις το νόημα του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: «**Όσο όμως και αν δικαιούται ... για την πνευματική υφή της**».

Μονάδες 10

B2. Να προσδιορίσετε το είδος του συλλογισμού που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην πρώτη παράγραφο του κειμένου και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B3. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **απτό, εγχείρημα, συνασπισμός, συντελείται, ενέχει.**

Μονάδες 5

B4. Να εντοπίσετε δύο σημεία του κειμένου στα οποία ο συγγραφέας κάνει μεταφορική χρήση της γλώσσας.

Μονάδες 5

Γ. Το επόμενο φύλλο της εφημερίδας του σχολείου σας είναι αφιερωμένο σε κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συμμετέχοντας στο πρόγραμμα αυτό να γράψετε ένα άρθρο σχετικά με τους σκοπούς και τις αξίες εκείνης της εκπαίδευσης που θα βοηθήσει τους νέους ανθρώπους να ενταχθούν συνειδητά στην

κοινότητα των Ευρωπαϊκών λαών και να συμβάλουν στην ενίσχυση της ενότητάς της (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10η πρωινή.

**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 20 ΜΑΪΟΥ 2004
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ένας ξένος συγγραφέας έχει κάνει την παρατήρηση ότι, αν ο Δάσκαλος δεν πλουτίζει ούτε ανακαινίζει τα επιστημονικά του εφόδια και τις επαγγελματικές του δεξιότητες, είναι γιατί έχει να κάνει πάντοτε με παιδιά, ανώριμους δηλαδή και με περιορισμένη ικανότητα ανθρώπους, που εύκολα δεσπάζει στον κύκλο τους. Επομένως, του λείπει ο «ανταγωνισμός» με ομοίους του, που είναι πάντοτε έτοιμοι και πολλές φορές ικανοί να του αμφισβητήσουν την υπεροχή, όπως συμβαίνει στα άλλα επαγγέλματα. Δεν χρειάζεται να «πολεμήσει» σκληρά και προς σκληρούς αντιπάλους, σαν τους βιοπαλαιστές· μέσα στην τάξη είναι ο «ένας», «ο παντογνώστης», «ο φωτισμένος». Ποια δύναμη και ποια σοφία μπορούν ν' αντιπαρατάξουν στο «πνεύμα» του οι μικροί μαθητές; Και για τούτο επαναπαύεται στα λιγοστά πνευματικά του κεφάλαια.

Αξιοπρόσεχτη η παρατήρηση. Δεν αληθεύει όμως στη δική μας εποχή. Γιατί σήμερα και τα παιδιά είναι πολύ διαφορετικά από άλλοτε και ο αέρας, το «κλίμα» του σχολείου έχει αλλάξει. Παλαιότερα ο μαθητής περίμενε να φωτιστεί αποκλειστικά και μόνο από το Δάσκαλό του. Σήμερα οι πηγές των πληροφοριών έχουν πολλαπλασιαστεί σε βαθμό εκπληκτικό και οι κρουνοί τους (η εφημερίδα, το περιοδικό, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση) ρέουν μέσα στο σπίτι. Μπορεί λοιπόν ο μαθητής, ανάλογα με τη δύναμη και την όρεξή του, να προμηθεύεται ελεύθερα και απεριόριστα «ειδήσεις» από όλες τις περιοχές της ανθρώπινης

περιέργειας: ιστορικές, γεωγραφικές, βιολογικές, ανθρωπολογικές, φυσικής, χημείας, κοσμογραφίας, ηλεκτρολογίας, κάθε λογής «τεχνικής».

Έπειτα, το σημερινό «παιδί» έχει λευτερωθεί από τους «κληρονομικούς» ενδοιασμούς, τις πλεγματικές αναχαιτίσεις που παλαιότερα έκαναν το μαθητή να σκύβει παθητικά το κεφάλι και να δέχεται αδιαμαρτύρητα την «αυθεντία» του Δασκάλου, του οποιουδήποτε Δασκάλου. Σηκώνεται και διατυπώνει με θάρρος προς κάθε κατεύθυνση τις απορίες, τις αντιρρήσεις, τις δικές του γνώμες. Και επειδή σήμερα σειέται παντού το κοινωνικό έδαφος από τα προβλήματα που έχουν γεννήσει οι οικονομικές εξελίξεις και οι πολιτικές ζυμώσεις σε όλες τις χώρες του κόσμου, η «αμφισβήτηση» έχει εισβάλει στα σχολεία και έχει κάνει δύσκολο το έργο του Δασκάλου.

Πάρε το λοιπόν απόφαση. Δεν είσαι πια ο «τυχερός» Δάσκαλος των αρχών του αιώνα μας, που ήξερε και πίστευε «ακριβώς» (ή περίπου ακριβώς) όσα περίμεναν να ακούσουν από αυτόν τα ολιγαρχή και ντροπαλά παιδιά του σχολείου εκείνης της εποχής. Είσαι (οφείλεις να είσαι, δεν μπορείς παρά να είσαι) ο Δάσκαλος ενός άλλου καιρού κι ενός άλλου κόσμου, που πρέπει να πλησιάσεις μια ταραγμένη νεότητα, ορμητική και απαιτητική, και να τη βοηθήσεις να βρει το δρόμο της.

Πρόσεξε πόσο συγκρούονται οι γνώμες των συναδέλφων σου, όταν χαρακτηρίζουν τη σημερινή Νεότητα συγκρίνοντάς την με την παλαιότερη.

Σπάνια βρίσκεται κανείς να την εγκωμιάσει. Οι πιο πολλοί την κατηγορούν ότι έχασε τη φιλοπονία, το φιλότιμο, τη ντροπή, τις αρετές που κάνουν τον νέο άνθρωπο συμπαθητικό, αγαπητό.

Μη βιαστείς να συμφωνήσεις μαζί τους. Εσύ να κάνεις προσεχτικές παρατηρήσεις και να σχηματίσεις τη δική σου γνώμη.

—Πώς;— Αυτό είναι το μυστικό σου. Πάντως, όχι με απειλές και με λοιδορίες ούτε με ειρωνείες και σαρκασμούς. Αλλά με την πειθώ, που είναι τόσο πιο αποτελεσματική, όσο

επιχειρείται πιο πολύ με το ζωντανό παράδειγμα, παρά με τα άψυχα λόγια. Πρώτα όμως να κερδίσεις την εμπιστοσύνη του Νέου.

(*Ε. Π. Παπανούτσος, «Η Παιδεία το μεγάλο μας πρόβλημα», Αθήνα 1976, Διασκευή*)

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (80-100 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Σε μια παράγραφο 70-80 λέξεων να διατυπώσετε την άποψή σας για το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος: «**Σήμερα οι πηγές των πληροφοριών έχουν πολλαπλασιαστεί σε βαθμό εκπληκτικό και οι κρουνοί τους (η εφημερίδα, το περιοδικό, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση) ρέουν μέσα στο σπίτι.**»

Μονάδες 5

B2. Να βρείτε τη δομή και τους τρόπους ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου.

Μονάδες 5

B3. Ποια είναι η συλλογιστική πορεία (παραγωγική – επαγωγική) του παρακάτω συλλογισμού; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

- **όπου απουσιάζει ο ανταγωνισμός, ο άνθρωπος δεν πλουτίζει τα εφόδιά του.**

- **σε παλαιές εποχές απουσίαζε ο ανταγωνισμός.**

Άρα, ο άνθρωπος σε παλιές εποχές δεν πλούτιζε τα εφόδιά του.

Να αξιολογήσετε τον παραπάνω συλλογισμό ως προς την αλήθεια, την εγκυρότητα και την ορθότητά του.

(Να θεωρήσετε ότι οι προκείμενες ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα).

Μονάδες 8

B4. α. Αφού λάβετε υπόψη τη σημασία που έχουν οι παρακάτω φράσεις στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου, να σημειώσετε στο τετράδιό σας σε ποιες από αυτές η γλώσσα λειτουργεί αναφορικά και σε ποιες ποιητικά.

i. ... σήμερα τα παιδιά είναι διαφορετικά.

ii. ...το «κλίμα» του σχολείου έχει αλλάξει.

iii. ...ο μαθητής περίμενε να φωτιστεί από το Δάσκαλο.

iv. ... οι κρουνοί ρέουν μέσα στο σπίτι.

Μονάδες 4

β. παντογνώστης, αποκλειστικά, εκπληκτικό:

Να αναλύσετε τις λέξεις στα συνθετικά τους και από το δεύτερο συνθετικό της κάθε λέξης να σχηματίσετε μια δική σας (απλή ή σύνθετη) λέξη.

Μονάδες 3

Γ. Ως τελειόφοιτος να γράψεις ένα άρθρο 400-500 λέξεων για την τοπική εφημερίδα. Στο άρθρο αυτό, με βάση τη σχολική σου εμπειρία, να αναφέρεις τι προσφέρει το σχολείο για την αντιμετώπιση του καθημερινού καταιγισμού των πληροφοριών και την ένταξη των τελειοφοίτων στην κοινωνία. Ποιες αλλαγές θα πρότεινες για τη βελτίωση αυτών των προσφορών του σχολείου;

Μονάδες 50

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα **να μην τα αντιγράψετε** στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.**
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : μετά τη 10.30΄ πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 2004
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

**ΚΕΙΜΕΝΟ
ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ**

Ένα σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο σημερινός κόσμος είναι το πρόβλημα του παρελθόντος. Τι θα γίνει; Θα συνεχίσει τον καθιερωμένο διάλογο του εκάστοτε παρόντος με το παρελθόν, θα αναγνωρίσει πως αυτό το παρελθόν περικλείει και εκφράζει **εύλωπτα** μίαν αξία απολύτως έγκυρη και αναγκαία για τη σημερινή πραγματικότητα ή θα το απορρίψει;

Φαίνεται πως η εποχή μας προτιμά να απορρίψει το παρελθόν. Κάθε μέρα που περνάει, η φωνή του παρελθόντος εξασθενεί, απομακρύνεται για τους περισσότερους από εμάς που επιδιώκουμε να ζήσουμε την εποχή μας και σπάνια σκεφτόμαστε να πάμε αντίθετα στο ρεύμα... Κάθε μέρα που περνάει, το παρελθόν ως Ιστορία, ως Τέχνη, ως **στοχασμός**, ως αποκάλυψη του μυστηρίου μέσα μας και γύρω μας δεν μας λέει τίποτε. Επισκεπτόμαστε ένα μουσείο και φεύγουμε από εκεί ασυγκίνητοι. Τριγυρνούμε σε μια πολιτεία που το παρελθόν την έχει ανυψώσει σε μνημείο κάλλους και Ιστορίας, και δε μένει ξύπνια μέσα μας παρά μια κοντόφθαλμη και **δυσκίνητη** περιέργεια ή, το χειρότερο, μια καταγέλαστη ματαιοδοξία πως βρισκόμαστε, πως γνωρίζουμε, πως σκεφτήκαμε τη φημισμένη αυτή πολιτεία. Αλλά βαθύτερα, αυτή η πολιτεία για μας δεν έχει φωνή, δεν έχει φυσιογνωμία, δεν μας φέρνει κανένα μήνυμα. Το παρελθόν της απομένει για τον εσωτερικό μας κόσμο βουβό.

Αποφασίζουμε να διαβάσουμε ένα παλιό βιβλίο και το εγκαταλείπουμε μετά από ανάγνωση κάμποσων σελίδων. Δεν

μας λέει τίποτε. Με λίγα λόγια, ο κόσμος που ζούμε έχει χάσει και τη γεύση του παρελθόντος και την προθυμία ή την υπομονή που χρειάζεται για να το κατακτήσει.

Απορρίπτεται, λοιπόν, το παρελθόν ως πείρα, ως απαραίτητη για την ολοκλήρωση της τρέχουσας ζωής μαθητεία σ' αυτή την πείρα, απορρίπτεται ως αξία σταθερή, πολυδύναμη και ανεπανάληπτη για την κρίση της μοίρας του σημερινού ανθρώπου; Φαίνεται πως ουσιαστικά απορρίπτεται.

Η γενιά που ανεβαίνει τώρα στο προσκήνιο είναι μια γενιά αγέρωχη, άκαμπτη, μια γενιά κυριολεκτικά ριζοσπαστική. Η στάση που παίρνει αντίκρου στην Ιστορία, στην Τέχνη και γενικότερα αντίκρου στο παρελθόν είναι αρνητική. Μια τέτοια στάση, όμως, οδηγεί σε οπισθοδρόμηση.

Θεσμοί που δοκιμάστηκαν στο παρελθόν επί αιώνες, που καθιερώθηκαν με αίμα πολύ, έχουν πια διαβρωθεί. Η οικογένεια, που ήταν η ζεστή φωλιά όπου πλάθονταν κι οπλίζονταν ο άνθρωπος, κάθε μέρα γίνεται και πιο σκιώδης. Ο τρόπος ζωής που είχε το παρελθόν κληροδοτήσει από γενιά σε γενιά - τιμιότητα, ντροπή, αξιοπρέπεια και κοινωνική συνεργασία - κινδυνεύει και **αναιρείται** καθημερινά από την πρακτική της εποχής μας. Το παρελθόν, ως αυθεντία, ως πηγή κανόνων βίου, υποφέρει από δεινή αμφισβήτηση.

Τι συμβαίνει λοιπόν; Οι αποκρίσεις που ερμηνεύουν το τρομερό αυτό φαινόμενο είναι ποικίλες. Άλλοι μάς λένε πως αρνούμενοι το παρελθόν μας πραγματοποιούμε την αξία της ελευθερίας. Και λησμονούν πως η ελευθερία έχει κανόνες που σήμερα έχουν καταργηθεί. Μας λένε ακόμη πως το παρελθόν αυτό ήταν **κίβδηλο** και πως πρέπει κάποτε, σε μια εποχή επαναστατική όπως η δική μας εποχή, να ανανεωθεί η ζωή αναβαπτιζόμενη σε αυτό που είναι αλήθεια. Πώς συμβαίνει, όμως, να θεωρείται σήμερα ως αληθινό ό,τι είναι βλάσφημο για τον άνθρωπο, αγενές, απρεπές, ανήθικο και βάρβαρο; Η καλοσύνη, λοιπόν, και η

εντιμότητα δεν δικαιούνται να συμπαρακαθήσουν στην τράπεζα της αλήθειας, και μάλιστα επικεφαλής;

Υπάρχει και μια άλλη ερμηνεία: Πάμε προς τη δημιουργία ενός νέου τύπου ζωής. Η απόκριση έχει μια εγωιστική αφέλεια μοναδική. Η Ιστορία ως τώρα γνώρισε πολλούς τρόπους ζωής - αλλιώς ζούσε ο αρχαίος Έλληνας λ.χ., αλλιώς ο Βυζαντινός, αλλιώς ο Ευρωπαίος του Μεσαίωνα, αλλιώς ο προπολεμικός άνθρωπος.

Αλλά όλοι αυτοί οι νέοι τρόποι - εκδοχές της ζωής, δεν αρνούσαν το παρελθόν. Απλούστατα, ασκούσαν το πρωταρχικό ανθρώπινο χρέος να κρίνουν αυτό το παρελθόν και να τοποθετούνται υπεύθυνα και δημιουργικά αντίκρου του.

Σήμερα, αντίθετα, ζούμε σ' εποχή άκριτης απόρριψης των πάντων. Με τι προζύμι θα πλαστεί η νέα αυτή, η πολυθρύλητη ζωή;

Τα πράγματα γίνονται κυριολεκτικά δραματικά για έθνη που διαθέτουν παρελθόν χιλιετηρίδων, όπως είναι το δικό μας έθνος. Εδώ και η ευθύνη, εθνική και προσωπική, και η δοκιμασία και το χρέος είναι πιο βαριά, πιο επίμονα. Τι θα κάνει, πώς θα σταθεί υπεύθυνα το δικό μας έθνος αντίκρου στο παρελθόν του; Ιδού ένα ερώτημα που πρέπει σοβαρά κι επίμονα να μας βασανίσει. Τι θα κάνει μ' αυτό το απροσμέτρητο βάρος της Ιστορίας του; Πώς θ' αντέξει στην πίεση της εποχής και πώς θα ζήσει με ευθύνη και συνέχεια το παρόν του;

Κώστας Τσιρόπουλος, «Αυτοψία μιας εποχής» Εκδόσεις των Φίλων, (Διασκευή)

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας μια περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 80-100 λέξεις το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: «Άλλοι μάς

λένε πως αρνούμενοι το παρελθόν μας πραγματοποιούμε την αξία της ελευθερίας. Και λησμονούν πως η ελευθερία έχει κανόνες που σήμερα έχουν καταργηθεί».

Μονάδες 10

B2. Με ποια συλλογιστική πορεία αναπτύσσεται η έκτη παράγραφος του κειμένου («Θεσμοί ... αμφισβήτηση»); Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B3. Να σχηματίσετε μία πρόταση με καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

εύγλωττα, στοχασμός, δυσκίνητη, αναιρείται, κίβδηλο.

Μονάδες 5

B4. Τι επιδιώκει ο συγγραφέας με τη χρήση των ερωτήσεων στην τελευταία παράγραφο του κειμένου;

Μονάδες 5

Γ. Με αφορμή την άποψη του δοκιμιογράφου ότι ο σημερινός άνθρωπος δεν επικοινωνεί πλέον με τις παραδοσιακές αξίες του παρελθόντος, να συντάξετε ένα κείμενο στο οποίο να επισημαίνετε τους κινδύνους που εγκυμονεί η έλλειψη αυτής της επικοινωνίας. Στη συνέχεια, να προτείνετε τρόπους με τους οποίους θα μπορέσει ο άνθρωπος και ιδιαίτερα ο σημερινός νέος να συμφιλιωθεί με το παρελθόν και τις ρίζες του (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως, μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 24 ΜΑΪΟΥ 2005
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τέτοια συμπύκνωση πεθυμιάς και νοσταλγίας νιώθεις αναπνέοντας τον αγέρα τούτο του Ήτον¹. Όλοι σχεδόν οι αρχηγοί του εγγλέζικου έθνους τους τελευταίους αιώνες πέρασαν εδώ μέσα, στους τοίχους τούτους και τις πρασινάδες, την παιδική κι εφηβική τους ηλικία, και τούτες οι κλειστές αυλές κι οι τριζοκοπούσες παμπάλαιες σκάλες και το γιασεμί τούτο που ανθίζει στις δοξαρωτές πόρτες θά 'μειναν σε όλη τους τη ζωή η μεγάλη τους αγιάτρευτη νοσταλγία.

[...]

Νιώθεις πως εδώ, στη μικρή τούτη φημισμένη πολιτεία όπου αναθρέφεται η εγγλέζικη αριστοκρατία, το ελληνικό πνέμα, φωτεινό, τολμηρό κι ισορροπημένο, συνεχίζει εξόριστο στην υπερβόρεια ομίχλη το εξαίσιο έργο του.

Περνώ ένα μικρό γιοφυράκι ποταμού, φτάνω στον ανοιχτό χώρο, όπου οι μεγάλοι μαθητές με τα ουρασιά και τ' άσπρα κασκέτα, παίζουν γκολφ. Ωραία λιγνά κορμιά, χάρη και δύναμη, πειθαρχημένη ορμή, χαρά στο μάτι να βλέπει και στο νου να συλλογιέται πως με την άσκηση τα κορμιά τούτα γίνονται καλοί αγωγοί για να περνάει το πνέμα.

Κάποτε ένας Ανατολίτης σοφός είδε μερικούς σκοινοβάτες να πραγματοποιούν με τα κορμιά τους τις πιο επικίντυνες τόλμες και ξέσπασε στα κλάματα. «Γιατί κλαις;»

τον ρώτησαν. «Γιατί συλλογιέμαι» αποκρίθηκε ο σοφός «πως αν, όπως γυμνάζουμε έτσι τα σώματά μας, γυμνάζαμε και την ψυχή μας, τι θάματα θα μπορούσαμε να κάμουμε!»

Εδώ όμως, στο Ήτον, ο θεατής δεν μπορεί να ξεσπάει σε κλάματα. Γιατί μήτε καταπληχτικούς σκοινοβατικούς άθλους θα δει, μήτε κι η ψυχή μένει, μέσα σε τέτοια ευλύγιστα κορμιά, ακαλλιέργητη. Υπάρχει μέτρο, ισορροπία, παράλληλη καλλιέργεια σάρκας και νου σε ανθρώπινη κλίμακα. Ελληνική αρμονία.

Τα σπορτ κι οι κλασικές σπουδές είναι στο Ήτον οι δυο παράλληλοι αδερφωμένοι δρόμοι της αγωγής. Όχι όμως σπορτ ατομικά —ακόντιο, πήδημα, δίσκος— παρά σπορτ ομαδικά: λεμβοδρομίες, κρίκετ, τένις, φουτμπόλ.

Τα ομαδικά παιχνίδια υπηρετούν μεγάλο ηθικό σκοπό: σε συνηθίζουν να υποτάξεις την ατομικότητά σου σε μια γενική ενέργεια. Να μη νιώθεις πως είσαι άτομο ανεξάρτητο, παρά μέλος μιας ομάδας. Να υπερασπίζεσαι όχι μονάχα την ατομική σου τιμή παρά ολόκληρη την τιμή της ομάδας όπου ανήκεις: σχολή, Πανεπιστήμιο, πόλη, έθνος. Έτσι, από σκαλοπάτι σε σκαλοπάτι, το παιχνίδι μπορεί να σε ανεβάσει στις πιο αψηλές κι αφιλόκερδες κορυφές της ενέργειας.

[...]

Στα σπορτ δε γυμνάζεις το σώμα σου μονάχα· γυμνάζεις, πάνω απ' όλα, την ψυχή σου. «Στα τεραίν του Ήτον, είπε πολύ σωστά ο Ουέλιγκτον², κερδήθηκε η μάχη του Βατερλό.»

(Νίκος Καζαντζάκης, *Ταξιδεύοντας* - Αγγλία, Αθήνα 1962)

-
1. Ήτον: Φημισμένο Κολέγιο της Μεγάλης Βρετανίας.
 2. Ουέλιγκτον: Άγγλος στρατηγός ο οποίος έμεινε γνωστός για τη νίκη του επί του Ναπολέοντα στη μάχη του Βατερλό.

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (70-90 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Σε μια παράγραφο 70-80 λέξεων να διατυπώσετε την άποψή σας για το περιεχόμενο του πιο κάτω αποσπάσματος: «**Στα σπορτ δε γυμνάζεις το σώμα σου μονάχα· γυμνάζεις, πάνω απ' όλα, την ψυχή σου. Έστα τεραίν του Έτον, είπε πολύ σωστά ο Ουέλιγκτον, κερδήθηκε η μάχη του Βατερλό**».

Μονάδες 10

B2. Να επισημάνετε τα δομικά στοιχεία της έβδομης παραγράφου («Τα ομαδικά παιχνίδια ... κορυφές της ενέργειας»).

Μονάδες 5

B3. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις πιο κάτω λέξεις του κειμένου:
πραγματοποιούν, ευλύγιστα, ακαλλιέργητη, αφιλόκερδες, γυμνάζεις.

Μονάδες 5

B4. **αριστοκρατία, σκoiνοβατικούς, ισορροπία, λεμβοδρομίες, συνηθίζουν:**

Από το δεύτερο συνθετικό των πιο πάνω λέξεων να σχηματίσετε μια νέα σύνθετη λέξη.

Μονάδες 5

Γ. Στα πυκνοκατοικημένα αστικά κέντρα μειώνονται σταδιακά οι χώροι ομαδικής ψυχαγωγίας και άθλησης. Στο πολιτιστικό κέντρο του δήμου σας καλείστε, ως εκπρόσωπος των μαθητών και χρήστης αυτών των χώρων, να επισημάνετε σε μια ομιλία σας 500-600 λέξεων τη σημασία του ομαδικού παιχνιδιού στην ψυχική και σωματική διαμόρφωση και στη μελλοντική κοινωνικοποίηση των εφήβων.

Μονάδες 50

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα **να μην τα αντιγράψετε** στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.**
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : μετά τη 10.30΄ πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 2005
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Όσο προχωρεί ο άνθρωπος στην ηλικία και αποκτά μεγαλύτερη πείρα της ζωής, τόσο τείνει να παραδεχτεί (άλλο θέμα, αν τελικά το καταφέρει) ότι πρέπει να περιορίζει τις αξιώσεις του και να μη περιμένει από τούτο τον κόσμο περισσότερα από όσα είναι δυνατόν να του παραχωρηθούν. Σ' αυτή τη δυσάρεστη αλλά σώφρονα παραδοχή έχουν από την ανώνυμη και την επώνυμη θυμοσοφία¹ δοθεί πολλές αποφθεγματικές διατυπώσεις που χάρη στη λακωνικότητά τους μένουν στη μνήμη και εύκολα περνούν από στόμα σε στόμα – απόδειξη ότι εκφράζουν ένα πολύτιμο θησαύρισμα της ανθρώπινης συνείδησης:

«Βέλτιον το μη χείρον»²

«Το καλύτερο είναι εχθρός του καλού»

«Στέργε³ τα παρόντα»

«Μηδέν άγαν»⁴ κτλ. κτλ.

Μέσα στις αδυναμίες του ανθρώπου είναι, φαίνεται, και αυτό το ασυγκράτητο, το ακαταμάχητο «πλέον έχειν» που δεν τον αφήνει να ικανοποιηθεί ποτέ με ό,τι αξιώθηκε να αποκτήσει, αλλά διαρκώς τον σπρώχνει να κερδίσει περισσότερα, να βουλευτεί καλύτερα, να πάει παραπάνω από κει που βρίσκεται, είτε για την οικονομική ευμάρεια και την κοινωνική προβολή πρόκειται, είτε για την επαγγελματική σταδιοδρομία και την πολιτική δύναμη. Σε βαθμό που γίνεται στο τέλος αξιοδάκρυτα δυστυχής. Δεν χαίρεται αυτό που του δόθηκε ως αμοιβή του μόχθου του ή ως δωρεά μιας

καλής σύμπτωσης. Ζητάει κι άλλο. Έπειτα κι άλλο. Και πάλι άλλο... χωρίς σταματημό, χωρίς να πει επιτέλους «φτάνει»!

[...]

Δεν καταδικάζουμε, δεν είναι νοητό να καταδικάσει κανείς τη φιλότιμη προσπάθεια του ανθρώπου να βελτιώσει τους όρους της ζωής του, της ατομικής και της συλλογικής. Προσπάθεια που απαιτεί θάρρος, μόχθο, θυσίες. Η παραίτηση απ' αυτό τον ευγενικό αγώνα, είτε σε αδιαφορία και οκνηρία οφείλεται είτε στην επιδίωξη εύκολων ικανοποιήσεων, είναι πάντοτε τεκμήριο ζωτικής ανεπάρκειας ή ηθικής αβελτηρίας⁵.

Αλλά το θέμα μας δεν είναι αυτό· εμείς υπογραμμίσαμε τη φθορά –φθορά σωματική και ψυχική– που φέρνει η ανυπομονησία, το λαχάνιασμα, ο «πανικός προς τα εμπρός», προς την ολοένα μεγαλύτερη και πιο εντυπωσιακή ανάδειξη, από ακόρεστη φιλοδοξία, πλεονεξία, αλαζονία. Και τούτο για δύο λόγους. Επειδή ένας τέτοιος χαρακτήρας πρώτα μπορεί, από το πάθος του παρασυρμένος, να κάνει είδωλό του την «επιτυχία για την επιτυχία», οπότε θα βρεθεί πολύ κοντά σ' έναν άλλο στόχο: στην «επιτυχία με όλα τα μέσα», θεμιτά και αθέμιτα, χωρίς διάκριση και ηθικούς ενδοιασμούς. Και δεύτερο κινδυνεύει, μέσα στη δίψα του θριάμβου «υπό οποιουσδήποτε όρους», να γίνει παρανάλωμα⁶ εκείνης της ακαταγώνιστης υπεροψίας, που οι Αρχαίοι την ονόμαζαν «ύβριν» και τη θεωρούσαν το πιο ολέθριο, το θανάσιμο αμάρτημα του ανθρώπου. Και στις δύο περιπτώσεις ο πλεονέκτης και αλαζών γίνεται ο ίδιος αίτιος της δυστυχίας του.

Και αν ακόμα, χάρη στους (ηθικά) λοξούς δρόμους που παίρνει για την ανάβασή του, κατορθώνει να κατακτά τη μια κορυφαία θέση ύστερ' από την άλλη, δεν πρόκειται ποτέ να γνωρίσει την ευτυχία, γιατί ο ανέντιμος θρίαμβος δεν αφήνει τη συνείδηση ήσυχη να τον χαρεί. (Όλους μπορούμε να γελάσουμε και να αποσπάσουμε την επιδοκιμασία τους, όχι τη συνείδησή μας.)

Έπειτα, ας μην ξεχνούμε ότι ο άνθρωπος που δεν βλέπει ή δεν θέλει να αναγνωρίσει τα όριά του και να παραδεχτεί

το «μη περαιτέρω», χάνει τον αυτοέλεγχο και από στιγμή σε στιγμή κινδυνεύει να παραπατήσει και να τσακιστεί. Οι τραγικοί ήρωες, που έχει πλάσει το θέατρο του πολιτισμού μας, αυτό το μοιραίο λάθος πλήρωσαν ακριβά. Έχασαν την επίγνωση των ορίων τους, των ανθρωπίνων ορίων. Δεν κατάλαβαν ότι κάποια βαθιά χαραγμένη γραμμή σημαδεύει ένα ανυπέροβλο σύνορο. Την αγνόησαν ή την περιφρόνησαν, και οι δειλαιοί⁷ πήδησαν την τάφο. Τους είχε τυφλώσει το πάθος της δύναμης, του πλούτου, της δόξας. Όταν αντιλήφθηκαν τη μωρία τους, ήταν αργά: η ευτυχία είχε γλυστρήσει μέσ' από τα χέρια τους, η ζωή με τις χαρές της είχε φύγει ανεπιστρεπτί...

(Ε. Π. Παπανούτσος, *Οι δρόμοι της ζωής. Δοκίμια*, Εκδ. Νόηση, Αθήνα 2003, σελ. 235-236, 238-239)

-
1. Η πρακτική φιλοσοφία, η φιλοσοφία της καθημερινότητας.
 2. Είναι καλύτερο αυτό που δεν είναι χειρότερο.
 3. Να δέχεσαι, να αρκείσαι.
 4. Τίποτε καθ' υπερβολήν.
 5. Ανεπάρκεια, διανοητική νωθρότητα, ανοησία, αμυαλιά.
 6. Αυτό που καταστρέφεται, που καίγεται.
 7. Ταλαίπωροι, άθλιοι, ελεεινοί.

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 80-100 λέξεις το περιεχόμενο του ακόλουθου αποσπάσματος του κειμένου: «(Όλους μπορούμε να γελάσουμε και να αποσπάσουμε την επιδοκιμασία τους, όχι τη συνείδησή μας.)»

Μονάδες 10

B2. Με ποια συλλογιστική πορεία (παραγωγική-επαγωγική) αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος του κειμένου; (Όσο προχωρεί ... «Μηδέν άγαν» κτλ. κτλ.). Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B3. Να σχηματίσετε πρόταση με καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου: **σώφρονα, ευμάθεια, οκνηρία, ακόρεστη, επίγνωση.**

Μονάδες 5

B4. **διατυπώσεις, παραίτηση, υπεροψία, περιφρόνησαν, αντιλήφθηκαν:** Από το δεύτερο συνθετικό των πιο πάνω λέξεων να σχηματίσετε μια νέα σύνθετη λέξη.

Μονάδες 5

Γ. Ως εκπρόσωπος του δεκαπενταμελούς συμβουλίου του σχολείου σας έχετε αναλάβει να παρουσιάσετε σε εκδήλωση του πολιτιστικού συλλόγου της περιοχής σας τις απόψεις σας ως προς τη σχέση της ανθρώπινης πλεονεξίας με τον υλικό ευδαιμονισμό και να προτείνετε τρόπους για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Η ομιλία σας δεν πρέπει να ξεπερνά τα 10' (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο επάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμιά άλλη σημείωση.**
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : μετά την 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 23 ΜΑΪΟΥ 2006
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Έχει παρατηρηθεί ότι οι πέρα από τα κοινά μέτρα δημιουργικοί άνθρωποι στον τομέα του πνεύματος έχουν σιδερένια αντοχή και μπορούν να εργάζονται σκληρά χωρίς να καταρρέουν από εξάντληση. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου η παραγωγική τους ικανότητα, και ποσοτικά μόνο θεωρούμενη, ως όγκος καθημερινής εργασίας σχεδόν χειρωνακτικής, προκαλεί κατάπληξη. [...] Ανεξάρτητα από την ποιότητα, αυτή καθαυτή η ποσότητα της παραγωγής έχει κάτι το υπεράνθρωπο — ξεπερνά κατά πολύ τις κοινές ανθρώπινες δυνάμεις. [...] Οι οκνηροί και ανέμελοι είναι στην ιστορία του πνεύματος σπάνιοι· ο μεγάλος αριθμός αποτελείται από ακαταπόνητους δουλευτάδες.

[...]

Η μεγάλη αντοχή του πνευματικού δημιουργού γεννιέται και συντηρείται, κατά κύριο λόγο, από την ψυχή του. Η φλογερή αγάπη προς το έργο του και η πίστη η αδιάσειστη στον προορισμό αυτού του έργου είναι οι μεγάλες πηγές της δύναμής του. Αυτές δεν τον αφήνουν (και στην περίπτωση ακόμη της κλονισμένης υγείας) να λυγίσει. Ο άνθρωπος που αγαπάει και πιστεύει αυτό που κάνει, ζει όρθιος με την ψυχή του. Αυτή τον διατηρεί ακμαίο, νέο, δροσερό. Και επειδή την αγάπη και την πίστη τη βρίσκει μόνο εκείνος που με

ορισμένη πνευματική τοποθέτηση δίνει περιεχόμενο, πρόγραμμα, νόημα στη ζωή του, και δικαίωση του μόχθου του θεωρεί την εκτέλεση αυτού του προγράμματος (την «πλήρωση του νοήματος» της ζωής), η πνευματική τοποθέτηση είναι, σε τελευταίαν ανάλυση, το στοιχείο που τροφοδοτεί την αντοχή του δημιουργού (απέναντι στη φθορά που φέρνει ο κάματος, αλλά και απέναντι στους κλυδωνισμούς της ζωής, στο φυσικό και στον ηθικό «πόνο»). Ο κοινός άνθρωπος που δεν είναι κατά τον ίδιο τρόπο τοποθετημένος, εύκολα εξαντλείται και καταρρέει όταν χτυπηθεί από ένα ανεπάντεχο δεινό ή όταν η υπέρμετρη δουλειά αρχίσει να φθείρει την υγεία του. Ο πνευματικά τοποθετημένος δημιουργός δεν γκρεμίζεται εύκολα ούτε από τη νόσο, ούτε από τα γερατειά, ούτε από τις απογοητεύσεις και τα πένθη, τα ατυχήματα της ζωής, και όπως ο πολυάσχολος και προκομμένος άνθρωπος δεν «ευκαιρεί», καθώς λέμε, ν' αρρωστήσει, έτσι κι αυτός, με την προσήλωσή του στο νόημα που έχει δώσει στη ζωή του, δεν «ευκαιρεί» ούτε τον κόπο να αισθανθεί ούτε τη φθορά — και φτάνει στο τέρας του βίου σαν τον αθλητή που πέφτει επιτέλους για να αναπαυθεί στη χαρά της νίκης.

[...]

Κατά βάθος πρόκειται για την πανίσχυρη ψυχική αντοχή ενός εκλεκτού ανθρώπου που σύμφωνα με την πνευματική του τοποθέτηση ξέρει να δίνει στα γεγονότα μια δική του σημασία και να τα δαμάζει.

(Ε. Π. Παπανούτσος, *Πρακτική Φιλοσοφία*, Β' έκδοση, Αθήνα 1980, σελ. 320, 321-322, 323)

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (70-90 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 70-80 λέξεις το περιεχόμενο του ακόλουθου αποσπάσματος από το κείμενο: «**Ο άνθρωπος που αγαπάει και πιστεύει αυτό που κάνει, ζει όρθιος με την ψυχή του**».

Μονάδες 10

B2. «**Η μεγάλη αντοχή [...] στη χαρά της νίκης**». Στη συγκεκριμένη παράγραφο να διερευνήσετε:

α. Ποιον τρόπο πειθούς επιστρατεύει ο συγγραφέας;
(Μονάδες 2)

β. Ποια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί; Να αναφέρετε ένα παράδειγμα για κάθε περίπτωση. (Μονάδες 3)

Μονάδες 5

B3. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις πιο κάτω λέξεις του κειμένου:

ακαταπόνητους, ανεπάντεχο, υπέρμετρο, προσήλωση, δαμάζει.

Μονάδες 5

B4. Να αναφέρετε πέντε παραδείγματα μεταφορικής χρήσης της γλώσσας από το κείμενο που σας έχει δοθεί.

Μονάδες 5

Γ. Στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου σας πραγματοποιείται εκδήλωση για παιδιά που προέρχονται από περιοχή της χώρας η οποία έχει πρόσφατα πληγεί από φυσική καταστροφή. Εκεί έχετε κληθεί ως εκπρόσωπος του σχολείου σας να απευθύνετε σύντομη ομιλία. Τι θα αναφέρατε σχετικά με την ψυχική δύναμη που απαιτείται για να αντιμετωπίσουν τα παιδιά αυτά με αισιοδοξία το μέλλον τους; Με ποιους τρόπους, κατά τη γνώμη σας, θα μπορούσε η Πολιτεία να συμβάλει στην ανακούφισή τους; Η ομιλία σας δεν πρέπει να ξεπερνά τα 10' (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 2006
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὁ φανατισμὸς εἶναι ἀπέραντη δύναμη μὲ διπλὸ πρόσωπο: εὐεργετικὴ καὶ καταλυτικὴ. Εἶναι δύσκολο νὰ τὸν ἀπορρίψει κανεὶς χωρὶς συζήτηση. Ἄν συμβαίνει συχνὰ νὰ τὸν καταριούμαστε, εἶναι γιὰτὶ γνωρίσαμε σχεδὸν μονάχα τὴν καταλυτικὴν του ἰκανότητα. Τὸν εὐεργετικὸν φανατισμὸν τὸν εἶδαμε σὰν κάτι διαφορετικόν: προσήλωσις σ' ἓνα χρέος ἢ σ' ἓνα ὑψηλότατο ἰδανικόν. Καὶ δὲν τὸν ὀνομάσαμε τότε «φανατισμὸς». Δὲν μπορούμε, ὡστόσο, ἂν σωστὰ κρίνουμε, νὰ παραμερίσουμε τὶς ἀγαθὰς πλευρὰς τοῦ φανατισμοῦ: τὸ πάθος γιὰ τὴν ἀλήθεια, τὸ πάθος γιὰ τὴν ἔρευνα, τὸ πάθος γιὰ τὴν παιδείαν, τὸ πάθος γιὰ τὴν εἰρήνην, ἀνθρώπινες κορυφώσεις ποὺ δημιούργησαν ἥρωες καὶ μάρτυρες, τὴν πινακοθήκην ποὺ καταυγάζει¹ μὲ τὸ φῶς τῶν προσωποποιήσεων τῆς καὶ δικαιώνει συνάμα τὴν ἀνθρώπινην Ἱστορίαν.

Ἡ συνηθισμένη, ὡστόσο, μορφή τοῦ φανατισμοῦ εἶναι ἀληθινὰ ἀποκρουστικὴ. Ὁ φανατικὸς, σ' ὅλες τὶς ἐποχάς, εἶναι στενοκέφαλος καὶ στενόκαρδος. Τὸ ὀπτικόν του πεδίου εἶναι περιορισμένον καὶ τὸ πείσμα του ἀκατανίκητον. Ἄγνοεὶ τοὺς συμβιβασμούς, ἀλλ' ἀγνοεὶ καὶ τὶς καλόπιστες κ' εὐγενεῖς παραχωρήσεις. Φρουρὸς συχνὰ ἑνὸς δόγματος ποὺ ὑποστηρίζει τὶς ἐξοχότερες ἀρετὰς, ὅσο προχωρεῖ τὶς χάνει ὁ ἴδιος. Γίνεται ἀπάνθρωπος, ὠμός, σκαιός², ἀποθηριώνεται³, γιὰ νὰ ἐξανθρωπίσει τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ φανατισμὸς δημιουργεῖ καταστάσεις βρασμοῦ. Ἀλλὰ βρασμοῦ ἀπὸ ἐμπάθεια, μίσος, ἀκόμη κ' ἐγκληματικὴ διάθεσις. Ἄς θυμηθοῦμε τὰ ὀλοκαυτώματα κατὰ τὸ Μεσαίωνα καὶ τὴν Ἀναγέννησιν. Θηρία καὶ ὄχι ἄνθρωποι τὰ ἐπραγματοποίησαν.

[...]

Ἐπειτα καὶ τοῦτο: ὁ φανατισμὸς εἶναι μιὰ παραγωγικὴ ἐπένδυση τῶν καιροσκοπῶν, τῶν μηχανορράφων καὶ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς ἀνθρώπινης καλοπιστίας ἢ καὶ ἀφέλειας ἀφέλειας ποὺ φτάνει συχνὰ ἴσαμε τὰ σύνορα τῆς ἡλιθιότητος. Νομίζω, πῶς, ὅταν μιλοῦμε γιὰ ἐνάρετο φανατισμό, θὰ πρέπει νὰ ἐννοοῦμε τὸ φανατισμὸ τῶν ταπεινῶν ἡρώων τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ὄχι τὸ φανατισμὸ τῶν πληθῶν. Τὰ πλήθη, ὅταν φανατίζονται ἀπὸ τοὺς ἐπιδέξιους σκηνοθέτες τῶν ἱερῶν πολέμων ἢ τῶν «ἐπικῶν» ἐξορμήσεων, εἶναι πάντα ἐτερόφωτα, ἄβουλα καὶ καταστροφικά. [...] Οἱ φανατικοὶ ὅποιας μορφῆς εἶναι οἱ μεγάλοι ἐγκληματίες ποὺ ἔσπειραν τὸν ὄλεθρο ἀπάνω στὴ γῆς καὶ σπύλωσαν ἀνεξίτηλα τὸ νόημα τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ ὑπόβαθρο τοῦ φανατισμοῦ εἶναι ἡ αὐθεντία. Αὐτὸ σημαίνει πῶς μέσα στὴ συνείδηση τοῦ φανατικοῦ εἶναι ἀνάγκη ἀκόμη καὶ ν' ἀχνογράφεται μιὰ πίστη. Ἡ μιὰ ἀφοσίωση. Φανατικὸς δὲν εἶναι μόνο ἐκεῖνος ποὺ πιστεύει ἀράγιστα καὶ ἀνεπανόρθωτα. Συνηθέστατα γιὰ μιὰ ὀλόκληρη ζωὴ. Ἀλλὰ κ' ἐκεῖνος ποὺ ἀφοσιώνεται σ' ἓνα πρόσωπο ἢ σ' ἓνα θεσμὸ ἢ σὲ μιὰ κατάσταση ὄχι ἀπὸ πίστη ἢ, γιὰ νὰ εἴμαστε περισσότερο μέσα στὴν ἀλήθεια, λιγότερο ἀπὸ πίστη καὶ περισσότερο ἀπὸ ἀγάπη. [...] Ὁ φανατικὸς φίλαθλος, ἃς ποῦμε, μπορεῖ καὶ ν' ἀρρωστήσει ἢ καὶ νὰ πεθάνει γιὰ τὴν ὀμάδα του· ὄχι πάντα γιὰτὶ πιστεύει πῶς ἡ ὀμάδα του εἶναι ἡ ἀξιότερη· ἀλλὰ γιὰτὶ εἶναι ἡ ὀμάδα τοῦ τόπου του ἢ καὶ ἡ ὀμάδα τῶν φίλων του ἢ καὶ ἡ ἀρχαία ὀμάδα ἢ δική του ἢ καί, χωρὶς φανερὴ αἰτία, ἀπὸ μιὰ μυστικὴ ἀνεξήγητη ἔλξη. Ἡ ἀγάπη, ὁ θαυμασμὸς, ἡ ἀφοσίωση, ἡ στοργὴ γεννοῦν φανατισμοὺς σὲ πολλὰς περιπτώσεις ἀδιασάφητους, ἀναβρυσμένους ἀπὸ μυστικὰς πηγές, ποὺ δύσκολα μποροῦν νὰ τοὺς ἐρμηνεύσουν καὶ νὰ τοὺς δικαιολογήσουν οἱ ἀμύητοι. Ἔτσι γίνεται φανερὸ τὸ ποσοστὸ τῆς τύφλωσης ποὺ ὑπάρχει μέσα στὸ φανατισμὸ καὶ ὁ περιορισμένος ἀριθμὸς τῶν πλευρῶν του ποὺ εἶναι ἀληθινὰ γόνιμες καὶ ὠφέλιμες. Κ' ἔτσι ἐπίσης γίνεται φανερὸ γιὰτὶ ὁ ἀφανάτιστος ἄνθρωπος εἶναι ἓνας πολύτιμος παράγοντας εὐθυκρισίας, καλῆς

πίστης, νηφαλιότητας και σωφροσύνης – δηλαδή ο άρμοδιότερος κριτής σε κάθε περίπτωση, ο ιδανικός έλληνοδίκτης⁴, μορφή που προκαλεί την εκτίμηση και το σεβασμό.

(Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, *Οι σκληροί καιροί. Η τραγωδία του εικοστού αιώνα*, ένατη έκδοση, Οι Εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα 1993, σσ. 89-92.)

-
1. *καταυγάζει*: φωτίζει δυνατά, προσδίδει έντονη λάμψη
 2. *σκαιός*: τραχύς και σκληρός, προσβλητικός
 3. *άποθηριώνεται*: εξαγριώνεται τόσο, ώστε να συμπεριφέρεται σαν θηρίο
 4. *έλληνοδίκτης*: κριτής αγώνων, μέλος της σχετικής κριτικής επιτροπής

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 70-90 λέξεις το περιεχόμενο του επόμενου αποσπάσματος από το κείμενο: «[...] **ο άφανάτιστος άνθρωπος είναι ένας πολύτιμος παράγοντας ευθυκρισίας, καλής πίστης, νηφαλιότητας και σωφροσύνης [...]**».

Μονάδες 10

B2. «**Η συνηθισμένη, ωστόσο, μορφή του φανατισμού [...] ακόμη κ' εγκληματική διάθεση**». Με ποια συλλογιστική πορεία (παραγωγική-επαγωγική) αναπτύσσεται το συγκεκριμένο απόσπασμα του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B3. Να σχηματίσετε πρόταση με καθεμιά από τις επόμενες λέξεις, στο γραμματικό τύπο που αυτές βρίσκονται μέσα στο κείμενο: **καταλυτική, εξανθρωπίσει, μηχανορράφων, ανεξίτηλα, ευθυκρισίας.**

Μονάδες 5

B4. στενόκαρδος, άποθηριώνεται, καιροσκοπόν, έτερόφωτα, έλλανοδίκης: Να σχηματίσετε μια νέα σύνθετη λέξη, που να έχει ως α' συνθετικό της το β' συνθετικό των πιο πάνω λέξεων.

Μονάδες 5

Γ. Με αφορμή τα συχνά κρούσματα βίας που προκαλούνται σε διάφορες περιοχές από αλληλοσυμπλεκόμενους οπαδούς ποδοσφαιρικών ομάδων, το πολιτιστικό κέντρο του Δήμου σας οργανώνει εκδήλωση για τις επιπτώσεις του φανατισμού των ατόμων στην καθημερινότητά τους. Σε μια δεκάλεπτη ομιλία σας, να επισημάνετε τις αρνητικές όψεις του φανατισμού στην κοινωνική ζωή και να προτείνετε τρόπους για την αντιμετώπισή τους (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΑΒΒΑΤΟ 19 ΜΑΪΟΥ 2007
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο άνθρωπος είναι το κέντρο του κύκλου της ζωής, αλλά όμως δεν είναι ο ίδιος ο κύκλος της ζωής. Ανήκουμε στον κόσμο, αλλά αυτός ο κόσμος δεν μας ανήκει, δεν είναι κτήμα μας. Είμαστε οι διαχειριστές της ζωής και όχι οι ιδιοκτήτες της. Δεν είμαστε δούλοι του κόσμου, ούτε όμως γίναμε κι αφεντικά του. Απλώς παραμένουμε οικονόμοι της ζωής¹.

Με αυτόν τον κάπως αφοριστικό τρόπο απεικονίζουμε την κρίση του ανθρωπισμού στον νεώτερο δυτικοευρωπαϊκό πολιτισμό. Ο αναγεννησιακός ανθρωπισμός πρόβαλε τον άνθρωπο ως το επίκεντρο της πραγματικότητας και κατέφυγε στα ανθρωπιστικά γράμματα, προκειμένου **να καταστεί ανθρῶπινος ο άνθρωπος** (homo humanis). Αγαθή κι επαινετή η πρόθεση του ανθρωπισμού, όπως επίσης αγλαοί² αποδείχθηκαν οι καρποί του μέσα στον επακολουθήσαντα διαφωτισμό με την καθιέρωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου που υπόσχονται την ελευθερία ως εγγύηση της ανθρωπιάς του ανθρώπου.

Το αναπόφευκτο **ατόπημα** του ανθρωπισμού είναι η διολίσθησή του στον ατομικισμό. Ο Humanismus (ανθρωπισμός, ουμανισμός) κατάντησε Individualismus (ατομικισμός). Λέμε *άνθρωπος* και εννοούμε *άτομο*. Μιλούμε για τον *πολίτη* και έχουμε στον νου τον *ιδιώτη*. Αναφερόμαστε στον *εαυτό* μας και εξυπονοούμε το *εγώ* μας σε τέτοιο βαθμό, ώστε να λησμονούμε τον *άλλο* που συνυπάρχει μαζί μας και το *όλον*

μέσα στο οποίο συνανήκει το εγώ μας μαζί με καθένα άλλο του. Οι λογοτέχνες προφήτευαν από τον προπερασμένο αιώνα ήδη: «Όλοι στον αιώνα μας χώρισαν και γίνανε μονάδες, ο καθένας αποτραβιέται στη μοναξιά του, ο καθένας απομακρύνεται απ' τον άλλον, κρύβεται και κρύβει το έχει του³ και καταλήγει ν' απωθεί τους ομοίους του και ν' απωθείται απ' αυτούς» (Ντοστογιέφσκι).

[...]

Για να **υπερβεί** ο ανθρωπισμός **την κρίση** του απαιτείται να προβεί σε μια μόνο σωτήρια πρωτοβουλία: **να αποποιηθεί τον ατομικισμό**. Για να μιλήσουμε με την γλώσσα των ποιητών μας: «Το καίριο στη ζωή αυτή κείται πέραν του ατόμου. Με τη διαφορά ότι, αν δεν ολοκληρωθεί κανείς ως άτομο —κι όλα συνωμοτούν στην εποχή μας γι' αυτό— αδυνατεί να το υπερβεί» (Ελύτης). Ο ανθρωπισμός χρειάζεται, αλλά δεν αρκεί έτσι όπως κατάντησε, δηλαδή σαν ατομικισμός. Απαιτείται ο ανθρωπισμός και περιττεύει ο ατομικισμός. Είναι επιτακτική ανάγκη των καιρών μας να περάσουμε από την εξατομίκευση του ανθρώπου στον εξανθρωπισμό του ατόμου. Με δυο λόγια, πρέπει να απελευθερώσουμε τον ανθρωπισμό από τον ατομικισμό. Όταν ο άνθρωπος αυτοπεριορίζεται στο άτομο, τότε αυτοχειριάζεται⁴ υπαρκτά. Ο ατομικισμός είναι το καρκίνωμα του ανθρωπισμού.

Ο ορίζοντας για την αποδέσμευση του ανθρωπισμού από τον ατομικισμό είναι ο κοινωνισμός⁵. Ο ανθρωπισμός χρειάζεται να κοινωνικοποιηθεί, δηλαδή ο άνθρωπος να αντιληφθεί την ύπαρξή του ως συνύπαρξη κι όχι σαν δήθεν αυθύπαρκτη μονάδα αποκομμένη από το περιβάλλον της, όπως δυστυχώς συμβαίνει με το άτομο. [...] Με μια απλή φράση: ο άνθρωπος δεν υπάρχει απλώς, αλλά συνυπάρχει κυρίως.

Ο άνθρωπος είναι συνάνθρωπος, αλλιώςτικα καταντά απάνθρωπος. Ο ανθρώπινος άνθρωπος δεν είναι ατομικός αλλά κοινωνικός: δεν αποτελεί ύπαρξη αλλά συνύπαρξη.

[...]

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Πυξίδα για τον ασφαλή διάπλου⁶ ανάμεσα στην Σκύλλα της εξατομίκευσης και στην Χάρυβδη της μαζοποίησης είναι η κοινωνικοποίηση του ανθρωπισμού. Χωρίς να διακινδυνεύουμε κανενός είδους προφητεία και δίχως να καταφεύγουμε σε ιστορικοφιλοσοφικές μαντείες, πιστεύουμε ότι ο κοινωνισμός του ανθρωπισμού είναι η **επιταγή των καιρών** μας.

(Μάριος Μπέγζος, «Ο κοινωνισμός του ανθρωπισμού»,
Ευθύνη, τεύχος 420, Δεκέμβριος 2006, σελ. 647-648).

1. *οικονόμοι της ζωής*: διαχειριστές της ζωής
2. *αγλαοί ... καρποί*: λαμπρά, αξιοθαύμαστα αποτελέσματα
3. *το έχει του*: αυτό που διαθέτει
4. *αυτοχειριάζεται*: αυτοκτονεί
5. *κοινωνισμός*: κοινωνικοποίηση
6. *διάπλους*: το πέρασμα

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (80-100 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 70-90 λέξεις το περιεχόμενο του ακόλουθου αποσπάσματος από το κείμενο: «**Ο άνθρωπος είναι συνάνθρωπος, αλλιώς καταντά απάνθρωπος**».

Μονάδες 10

B2. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς, εκτός των άλλων, και την επίκληση στην αυθεντία. Να εντοπίσετε δύο περιπτώσεις επίκλησης στην αυθεντία.

Μονάδες 5

B3. Οι ακόλουθες λέξεις και φράσεις χαρακτηρίζουν ένα επίσημο ύφος λόγου. Να αποδώσετε με ύφος πιο ανεπίσημο και οικείο τις υπογραμμισμένες λέξεις:

να καταστεί άνθρωπος ο άνθρωπος, ατόπημα, να υπερβεί την κρίση, να αποποιηθεί τον ατομικισμό, επιταγή των καιρών

Μονάδες 5

B4. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί συχνά στο κείμενό του α' πληθυντικό πρόσωπο. Να δικαιολογήσετε την επιλογή του αυτή.

Μονάδες 5

Γ. Σε μια εποχή με μεγάλο έλλειμμα ανθρωπιάς έχει σημασία να οργανώνονται εκδηλώσεις που βοηθούν όσους συνανθρώπους μας το έχουν ανάγκη. Να γράψετε ένα άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σας, όπου θα εξηγείτε γιατί πρέπει να στηρίζονται τέτοιες προσπάθειες. Παράλληλα, να αναφερθείτε στη συμβολή της παιδείας στην καλλιέργεια της ανθρωπιστικής συνείδησης, ιδιαίτερα των νέων (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 28 ΙΟΥΝΙΟΥ 2007
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

[...] Ας προσπαθήσουμε να γνωρίσουμε την Ελευθερία, προβαίνοντας σ' ορισμένους απλούς αφορισμούς¹: Η Ελευθερία είναι *α ν θ ρ ώ π ι ν η* γιατί απευθύνεται, παραδίνεται στους ανθρώπους, γιατί οι άνθρωποι πεθαίνοντας την ανασταίνουν. Είναι όμως και *θ ε ï κ ή* γιατί το κύρος της το αντλεί από την συγκλονιστική συγκατάβαση του Θεού που ενσαρκώθηκε για να μας ελευθερώσει από την αμαρτία. Παρ' όλο που δεν είναι δυνατό αυτή τη στιγμή ο αφορισμός αυτός ν' αναπτυχθεί περισσότερο, πρέπει να πούμε πως υπάρχει μια τρομερή, μυστηριώδης, υποδόρια² σύζευξη ανάμεσα στην αμαρτία, που είναι ηθική δουλεία, και στην ανθρώπινη σκλαβιά, όπως απλά την ξέρουμε και την εννοούμε. Γιατί και η μια και η άλλη, πιέζουν την προσωπική ευθύνη του ανθρώπου. Και η Ελευθερία είναι *υ π ε ύ θ υ ν η*. Τούτο σημαίνει πως δεν είναι μεγάλη η ευθύνη του ανθρώπου μονάχα όταν έχει χάσει την Ελευθερία του αλλά κι όταν την έχει κερδίσει. Γιατί τότε είναι που ανακύπτουν τα τρομερότερα ερωτήματα: τι θα την κάνεις την Ελευθερία που κέρδισες; Πώς θα την αξιοποιήσεις; Σε ποιους υψηλούς στόχους θα την αφιερώσεις; Πώς, τέλος, θα την προφυλάξεις από τη φθορά του ανθρώπινου βίου κι από τους εχθρούς της;

Από αυτά τα ερωτήματα ανακύπτουν νέοι αφορισμοί. Η Ελευθερία είναι *δ υ ν α μ ι κ ή* και *δ η μ ι ο υ ρ γ ι κ ή*. Αφού την απόκτησες, πρέπει να την τιμήσεις μ' ένα βίο θετικό,

γόνιμο, χαρακτηρισμένο από σεμνότητα κι αμετακίνητη υψηλοφροσύνη³. Η Ελευθερία σου ανοίγει πολλούς δρόμους, σε πλημμυρίζει από ευκαιρίες. Είσαι υπεύθυνος γι' αυτήν, υπεύθυνος και για όσα σου προσφέρει κι ένοχος αν δεν τα αξιοποιήσεις. Μια Ελευθερία άγονη, είναι καταδικασμένη σε θάνατο γιατί ο άνθρωπος με τα έργα του δεν κατορθώνει να την αιτιολογήσει.

Η Ελευθερία, καθώς αισθάνεται πως βρίσκεται αδιάκοπα σε κίνδυνο, είναι γ ρ η γ ο ρ ο ύ σ α⁴. Δεν επαναπαύεται σ' όσα απόχτησε. Δεν εθελotuφλεί μπροστά στις δυνάμεις που την απειλούν. Δε βυθίζεται στη βλάσφημη απόλαυση των αγαθών. Ανησυχεί, διαλογίζεται, προβληματίζεται. Κρατεί πάντα γυμνό και πάντα όρθιο το τρομερό της σπαθί γιατί αν το σπαθί χαμηλώσει, αν δισταγμός ή ατολμία την κυριέψουν, η Ελευθερία θα 'χει χαθεί.

Η Ελευθερία είναι ακόμα σ υ γ κ ε κ ρ ι μ έ ν η. Αφορά εσένα, αφορά εμένα, αφορά τους πλαϊνούς μας, αυτούς που συναντάμε κάθε μέρα. Όταν μας μιλούν για μιαν Ελευθερία αφηρημένη, τότε πρέπει να υποψιαζόμαστε πως ζητούν να την απονευρώσουν, να της αφαιρέσουν το σαφές κι ολόξεστο ανθρώπινο περιεχόμενό της και να τη θανατώσουν, να τη διαστρέψουν. [...] Η Ελευθερία όμως είναι μια υπόθεση του ανθρώπου άμεση κι επείγουσα. Γιατί χωρίς αυτήν, ο άνθρωπος διαστρέφεται και απαθλιώνεται. Γίνεται δηλαδή υπάνθρωπος. [...] Η αρτίωση⁵ του ανθρώπου είναι αποτέλεσμα ελευθερίας γιατί ένας δούλος ποτέ δεν μπορεί να είναι άρτιος άνθρωπος.

Τέλος, είναι η Ελευθερία α ρ μ ο ν ι κ ή. Δεν είναι ποτέ ασυδοσία. Εναρμονίζει κι εξισορροπεί τις ανθρώπινες σχέσεις, τα συμφέροντα και τις βλέψεις, απαλύνει τις διαφορές και διαχέει σ' ολόκληρο το βίο ένα νόημα διαφορετικό, νόημα πνεύματος. Όταν σ' ορισμένους ανθρώπους ή σ' ορισμένες τάξεις ανθρώπων, η Ελευθερία παροξύνεται⁶, αποτελεί κίνδυνο σαφή κι άμεσο για την Ελευθερία των άλλων ανθρώπων. Τότε η Ελευθερία ψυχορραγεί. Κι όταν ψυχορραγεί η προσωπική μου

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Ελευθερία, ψυχορραγεί και η εθνική ελευθερία. Κανένα Έθνος δεν μπορεί να διαφυλάξει την Ελευθερία και την ακεραιότητά του όταν οι άνθρωποι που το απαρτίζουν έχουν χάσει, είτε με την εθελοδοουλία⁷, είτε με τη βία και τον φόβο, την ελευθερία τους, όταν αυτή η Ελευθερία παραχαράσσεται εξ αιτίας της άγνοιας και των αναγκών των ανθρώπων. [...]

(Κώστας Ε. Τσιρόπουλος, *Η Μαρτυρία του Ανθρώπου. Δοκίμια*, Αθήνα: Οι Εκδόσεις των Φίλων, ³1988, σελ. 312-314.)

-
1. *αφορισμούς*: συνοπτικές διατυπώσεις που περιέχουν γενικώς αποδεκτές αλήθειες
 2. *υποδόρια*: που βρίσκεται κάτω από την επιδερμίδα, που δεν είναι φανερή
 3. *υψηλοφροσύνη*: υπερηφάνεια
 4. *είναι γρηγορούσα*: βρίσκεται σε εγρήγορση, επαγρυπνεί
 5. *αρτίωση*: τελείωση, ολοκλήρωση
 6. *παροξύνεται*: εξάπτεται, ερεθίζεται
 7. *εθελοδοουλία*: εκούσια υποταγή

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (80-100 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 100-120 λέξεις το περιεχόμενο του ακόλουθου αποσπάσματος από το κείμενο: «**Και η Ελευθερία είναι υ π ε ύ θ υ ν η. Τούτο σημαίνει πως δεν είναι μεγάλη η ευθύνη του ανθρώπου μονάχα όταν έχει χάσει την Ελευθερία του αλλά κι όταν την έχει κερδίσει.**»

Μονάδες 10

B2. «**Η Ελευθερία, καθώς αισθάνεται ... η Ελευθερία θα 'χει χαθεί**». Στη συγκεκριμένη παράγραφο να διερευνήσετε και να αιτιολογήσετε:

α. Τη συλλογιστική πορεία που ακολουθεί ο συγγραφέας.
(Μονάδες 2,5)

β. Έναν τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου. (Μονάδες 2,5)

Μονάδες 5

B3. Να σχηματίσετε μια πρόταση με καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου, σε οποιοδήποτε γραμματικό τύπο τους:
μυστηριώδης, άγωνα, ασυδοσία, εναρμονίζει, απαρτίζουν.

Μονάδες 5

B4. **σύζευξη, ανακύπτουν, υπεύθυνος, διαλογίζεται, συμφέροντα:**
Από το δεύτερο συνθετικό των πιο πάνω λέξεων να σχηματίσετε μια νέα σύνθετη λέξη.

Μονάδες 5

Γ. Σε μια εποχή κατά την οποία η Ελευθερία αποτελεί καίριο ζητούμενο, δεν είναι λίγες οι φορές που απειλείται ή παραβιάζεται, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο. Σε εκδήλωση που οργανώνει ο Σύλλογος Γονέων του σχολείου σου καλείσαι να αναπτύξεις, ως εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας, τις απόψεις σου σχετικά με τους παράγοντες που απειλούν στο σημερινό κόσμο το ιδανικό της Ελευθερίας και να δείξεις με ποιους τρόπους αυτή κατοχυρώνεται. (500-600 λέξεις)

Μονάδες 50

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.00' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 20 ΜΑΪΟΥ 2008
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Βρισκόμαστε σ' ένα σταυροδρόμι· δεν ήμασταν ποτέ απομονωμένοι· μείναμε πάντα ανοιχτοί σ' όλα τα ρεύματα – Ανατολή και Δύση· και τ' αφομοιώνουμε θαυμάσια τις ώρες που λειτουργούσαμε σαν εύρωστος οργανισμός. [...] Συνταραζόμαστε κι εμείς, δικαιολογημένα ή αδικαιολόγητα, από διαδοχικές κρίσεις, αποκαλυπτικές εφευρέσεις και φόβους, που δεν αφήνουν τον ανθρώπινο νου να ηρεμήσει – σαν την καλαμιά στον κάμπο. Μπροστά σ' αυτά, τι μας μένει για να βαστάξουμε αν απαρνηθούμε τον εαυτό μας; Δε μένω τυφλός στα ψεγάδια¹ μας, αλλά έχω την ιδιοτροπία να πιστεύω στον εαυτό μας. Σας παρακαλώ να με συγχωρήσετε που μνημονεύω εδώ προσωπικές εμπειρίες· δεν έχω άλλο πειραματόζωο από εμένα. Και η προσωπική μου εμπειρία μου δείχνει πως το πράγμα που με βοήθησε, περισσότερο από κάθε άλλο, δεν ήταν οι αφηρημένοι στοχασμοί ενός διανοουμένου, αλλά η πίστη και η προσήλωσή μου σ' έναν κόσμο ζωντανών και περασμένων² ανθρώπων· στα έργα τους, στις φωνές τους, στο ρυθμό τους, στη δροσιά τους. Αυτός ο κόσμος, όλος μαζί, μου έδωσε το συναίσθημα πως δεν είμαι μια αδέσποτη μονάδα, ένα άχερο στ' αλώνι. Μου έδωσε τη δύναμη να κρατηθώ ανάμεσα στους χαλασμούς που ήταν της μοίρας μου να ιδώ. Κι ακόμη, μ' έκανε να νιώσω, όταν ξαναείδα το χώμα που με γέννησε, πως ο άνθρωπος έχει ρίζες, κι όταν τις κόψουν πονεί, βιολογικά, όπως όταν τον ακρωτηριάσουν.

[...]

Κι όλα τούτα θα μπορούσα να τα ονομάσω με τη λέξη παράδοση, που την ακούμε κάποτε ψυχρά και μας φαίνεται υπόδικη³. Αλήθεια, υπάρχουν ροπές⁴ που νομίζουν πως η παράδοση μας στρέφει σε έργα παρωχημένα⁵ και ανθρώπους παρωχημένους· πως είναι πράγμα τελειωμένο και άχρηστο για τις σημερινές μας ανάγκες· πως δεν μπορεί να βοηθήσει σε τίποτε τον σημερινό τεχνοκρατικό άνθρωπο που γνώρισε φριχτούς πολέμους και φριχτότερα στρατόπεδα συγκεντρώσεως· αυτόν τον άνθρωπο που αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στην κατάσταση του θηρίου και την κατάσταση του ανδροειδούς⁶. Η παράδοση είναι λοιπόν ένα περιττό βάρος που πρέπει να εξοβελιστεί⁷. Μου φαίνεται πως αυτές οι ροπές εκπορεύονται από τη σύγχρονη απελπισία για την αξία του ανθρώπου. Είναι τα συμπτώματα ενός πανικού, που εν ονόματι του ανθρώπου τείνουν να κατακερματίσουν την ψυχή του ανθρώπου. Όμως τι απομένει αν βγάλουμε από τη μέση τον άνθρωπο;

Γ. Σεφέρη, *Δοκιμές*, τ.2, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα 1974, σσ. 175-177

-
1. ψεγάδια: ελαττώματα
 2. περασμένων: ανθρώπων που έχουν φύγει από τη ζωή
 3. υπόδικη: υπόλογη, ένοχη
 4. ροπές: απόψεις
 5. παρωχημένα: ξεπερασμένα
 6. του ανδροειδούς: του ανθρωπόμορφου
 7. εξοβελιστεί: διωχτεί

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη (90-110 λέξεις) του κειμένου που σας δόθηκε.

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο (70-80 λέξεις) το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: «**Δε μένω τυφλός στα ψεγάδια μας, αλλά έχω την ιδιοτροπία να πιστεύω στον εαυτό μας**».

Μονάδες 10

B2.α) Το στοχαστικό δοκίμιο έχει συχνά προσωπικό - βιωματικό χαρακτήρα. Να καταγράψετε δύο σχετικά παραδείγματα από το κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 2

β) Βασικό, επίσης, χαρακτηριστικό του στοχαστικού δοκιμίου είναι η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας. Να καταγράψετε τρία σχετικά παραδείγματα από το κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 3

B3. Να σχηματίσετε μία πρόταση ή μία περίοδο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

εφευρέσεις, εμπειρία, αμφιταλαντεύεται, τεχνοκρατικό, πανικού.

Μονάδες 5

B4. Από το β' συνθετικό των παρακάτω λέξεων να σχηματίσετε μία νέα σύνθετη λέξη:

σταυροδρόμι, αποκαλυπτικές, βιολογικά, παράδοση, υπόδικη.

Μονάδες 5

Γ. Ο Δήμος σας διοργανώνει μια εκδήλωση με θέμα την παράδοση. Ως εκπρόσωπος της μαθητικής σας κοινότητας αναλάβετε τη σύνταξη ενός κειμένου που θα εκφωνηθεί στην εκδήλωση. Σ' αυτό να αναφέρετε τις αιτίες για τις οποίες πολλοί νέοι σήμερα έχουν απομακρυνθεί από την παράδοση και να προτείνετε τρόπους επανασύνδεσής τους με αυτήν (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Δ' ΤΑΞΗΣ
ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 19 ΜΑΪΟΥ 2008
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το κύμα βίας που αναστατωμένη ξει η ανθρωπότητα τα τελευταία ετούτα χρόνια αποτελεί το γινόμενο της κακουργίας του αιώνα μας, τη σκληρή μαθητεία του ανθρώπου στο έγκλημα, την κατάλυση της ιερότητας του ανθρώπου. Εδώ πια δεν υπάρχουν αθώοι. Όλοι οπουδήποτε γης, οποιασδήποτε χώρας κι οποιασδήποτε ηλικίας, μοιάζει να είναι, όλοι, ένοχοι κι επομένως υποχρεωμένοι να πληρώσουν. Ληστείες, απαγωγές, ανατινάξεις, φόνοι, παίρνουν και σηκώνουν σε κύμα θολό, αιματηρής οργής εκατοντάδες άγνωστους ανθρώπους.

[...]

Η βία αυτή ξεκινά από την **αδίστακτη** εσωτερική πεποίθηση ότι ο άνθρωπος ως ηθικό πρόσωπο, επομένως ως πρόσωπο ιερό κι αξιοσέβαστο, πέθανε. Επομένως, κάθε μορφή βίας και τρομοκρατίας σε βάρος του είναι πια ανεκτή. Ξεκινά από μια αντίληψη του παράλογου της ζωής, μιας ζωής που έχασε την εσωτερική της αιτία κι αποστολή, την ηθική της δικαίωση. Ξεκινά, τέλος, από σκοπιμότητες της πολιτικής μάχης και της νέας «επαναστατικής ταχτικής». Σήμερα, μια βόμβα στο χέρι κάποιου είναι ένα αναντίλεκτο επιχείρημα: το δίκαιο του αθώου δεν είναι πια. Δεν υπάρχουν αθώοι, αφού τόσοι σφαγιάστηκαν, τόσοι σφαγιάζονται σχεδόν επίσημα, αφού η κάθε μορφής αδικία **θεριεύει** στην οικουμένη κι ο πολιτισμός, ξεπνοημένος, δεν έχει πια δύναμη, με την παιδεία, να μαλάξει, να καλλιεργήσει, να εξευγενίσει τις εξαγριωμένες καρδιές.

[...]

Οι νέοι που γίνονται το χέρι της βίας **αποκρίνονται** σε μια κοινωνία άδικη και καταπιεστική, που εφαρμόζει συγκαλυμμένα τη βία, με μια βία γυμνή, θαρραλέα, προκλητική. [...] Έχουν φτάσει να πιστεύουν πως η βία θα λύσει όλα τα προβλήματα της γης, και τα δικά τους προβλήματα, πως είναι η πανάκεια του κακού που μαστίζει την οικουμένη. Και μαζί, η βία κι η τρομοκρατία είναι η αποτρόπαιη μορφή του ηρωισμού της, όταν κάθε πνευματικός ηρωισμός έχει **εκμηδενιστεί**. Κι έχει εκμηδενιστεί, γιατί τον ηρωισμό τον γεννά μια πίστη, ένας πολιτισμός σε οργασμό, τον γεννά ένας άνθρωπος που έχει λάβει συνείδηση του εαυτού του.

Ίσως είναι περιττό να υπογραμμιστεί πόσο και η βία και η τρομοκρατία, διεθνής ή επιχώρια, βρίσκεται μέσα στον ποταμό του ψεύδους που μουσκεύει και σαπίζει τη ζωή μας. Γιατί λύσεις δεν γεννούν· γεννούν περιπλοκές και οξύνουν το καθεστώς της βαρβαρότητας που μας ταλανίζει. Ψευτίζουν τον άνθρωπο, αφού τον αναγκάζουν να πράττει, να λέει, και με τη χρήση των μαζικών μέσων δημοσιότητας, τελικά και να σκέφτεται, όσα ελεύθερος, ανεπηρέαστος κι **αληθινός** ποτέ δεν θα έπραττε, ούτε θα έλεγε, ούτε θα στοχαζόταν. Γιατί μοιάζει να λύνουν τα προβλήματα εκείνων, ατόμων ή παρατάξεων, που ασκούν τη βία και την τρομοκρατία σε βάρος των άλλων, των αντιπάλων. Όταν όμως βρισκόμαστε στη λαίλαπα μιας κρίσης του πολιτισμού, αντίπαλοι δεν υπάρχουν. Υπάρχει ο άνθρωπος ως όν ζωικό που ψάχνει να ξαναβρεί τη χαμένη ταυτότητά του, τη χαμένη ψυχή του στο πηκτό αυτό σκοτάδι.

(Κ.Ε. Τσιρόπουλου, *Η αμφισβήτηση του κατεστημένου*, Αθήνα 1991, σσ. 49-51).

1. **γινόμενο**: αποτέλεσμα.
2. **ξεπνοημένος**: χωρίς πνοή, ξεψυχισμένος.
3. **πανάκεια**: φάρμακο που θεωρείται ότι θεραπεύει κάθε ασθένεια, το μέσο επίλυσης οποιουδήποτε προβλήματος.
4. **αναντίλεκτο**: αναμφισβήτητο.

ΘΕΜΑΤΑ:

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας περίληψη του κειμένου, χωρίς δικά σας σχόλια, σε 80 - 100 λέξεις.

Μονάδες 25

B.1. Να αποδώσετε το νόημα της παρακάτω περιόδου του κειμένου σε μια παράγραφο 70-90 λέξεων:

«Η βία αυτή ξεκινά από την αδίστακτη εσωτερική πεποίθηση ότι ο άνθρωπος ως ηθικό πρόσωπο, επομένως ως πρόσωπο ιερό κι αξιосέβαστο, πέθανε».

Μονάδες 10

B.2. Να αναφέρετε τους τρόπους ανάπτυξης της τελευταίας παραγράφου του κειμένου εντοπίζοντας τα σχετικά χωρία.

« Ίσως είναι περιττό ... πηκτό αυτό το σκοτάδι».

Μονάδες 5

B.3. Να δώσετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

αδίστακτη, θεριεύει, αποκρίνονται, εκμηδενιστεί, αληθινός.

Μονάδες 5

B.4. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω περιόδους μετατρέποντας την ενεργητική σύνταξη σε παθητική:

α. «γιατί τον ηρωισμό τον γεννά μια πίστη» (μονάδες 2).

β. «Γιατί λύσεις δεν γεννούν· γεννούν περιπλοκές και οξύνουν το καθεστώς της βαρβαρότητας» (μονάδες 3).

Μονάδες 5

Γ. Να αναπτύξετε σε ένα άρθρο, που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του δήμου σας, τα αίτια και τις συνέπειες της βίας και να προτείνετε τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος (400-500 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΛΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Δεν θα αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.**
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά την 8.30' απογευματινή.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15 ΜΑΪΟΥ 2009
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η μεγαλύτερη αρετή του βιβλίου είναι ότι σου προτείνει έναν πόλεμο έντιμο: Διαλέγεις τα βιβλία που θέλεις· μόνα τους εκείνα, όταν διαθέτεις ηθική υγεία, σε παρακινούν, κι' άθελά τους ακόμα, να διαβάσεις άλλα, αντίθετα, για να μορφώσεις γνώμη, να συγκρίνεις, να διαφωτιστείς, να επιβεβαιώσεις την προσωπική σου αυτοτέλεια, να μη γίνεις ετερόφωτος, ετεροκίνητος. Έτσι, με το ένα βιβλίο ν' ανασκευάζει ή να πολεμάει τ' άλλο, όλα μαζί σε γυμνάζουν στη διαδικασία του διαλόγου, όπου κανένας δεν ρητορεύει από «θέσεως ισχύος», γιατί εδώ την αυθεντία, όταν κι' όπου υπάρχει, με τρόπο πάντως ελέγξιμο, δεν την περιφρουρεί καμμιά αστυνομική δύναμη. Δικαίωμά σου να κρίνεις και τους μέγιστους, υπό προσωπική σου ευθύνη. Μ' αυτή την έννοια και μόνο — δηλαδή με την υψηλότερη — μπορεί κανένας να μιλάει, όπως συνηθίζεται, για «δημοκρατία των Γραμμάτων». Δεν είναι καθεστώς ακέφαλο: οι άριστοι διαλάμπουν, και σε κλίμακα διεθνή. Αλλά δεν σε υποχρεώνει, δηλαδή δεν σε υποτάσσει, κανένας τους.

Η αρετή τούτη γίνεται εντονότερα αισθητή σε καιρούς πολιτικά σκοτεινούς ή ισκιωμένους, όταν τα μαζικά μέσα επικοινωνίας μπαίνουν αυθωρεί¹ στην υπηρεσία του σατραπισμού². Το βιβλίο τότε, ως ελεύθερη έκφραση ιδεών, ή απαγορεύεται — κι αυτό γίνεται τότε πανηγυρική εκδήλωση αδυναμίας των κρατούντων — ή απομένει μόνο του να διασώζει την αξιοπρέπεια των συνειδήσεων. Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας τού στήνουν πολιορκία στενή, για να

το παραμερίσουν, να το υποκαταστήσουν. Όταν το πετυχαίνουν, αυτό πληρώνεται πανάκριβα από τον άνθρωπο, με αντίτιμο το αυτεξούσιό του. Δοκιμάστε όμως να χρησιμοποιήσετε το βιβλίο ως μέσο προπαγάνδας: Αναδίνει αμέσως μίαν αποφορά³ σ' ακτίνα μακρότατη, ειδοποιεί. Είναι, θα έλεγε κανένας, μαγική, ακατάλυτη, η ζώνη που περιβάλλει την αγνότητα του βιβλίου.

Υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύουμε πως ο πολιτισμός μας έχει παρεκκλίνει, αν δεν έχει πάρει ολότελα στραβό δρόμο κάτω από την επίδραση σκοτεινών εκμεταλλευτών. Μόνη ελπίδα να διορθωθεί η πορεία του, όσο θα είναι ακόμα καιρός, το βιβλίο. Ο Βολταίρος είχε πει κάποτε πως τον κόσμο τον κυβερνάνε τα βιβλία. Σήμερα πρέπει ένας άλλος λόγος, ακόμα πιο κρίσιμος, να ειπωθεί: Πως ο κόσμος, αν σωθεί, θα το χρωστάει στο βιβλίο. Γιατί αυτό το γκόλφι⁴ της ανθρωπιάς έχει τη δύναμη να ξορκίζει τα δαιμόνια, να εξυγιαίνει την ατμόσφαιρα, να οπλίζει τη λυτρωτική φαντασία, να ξυπνάει την αυτογνωσία, ν' ανάβει το μάτι, να στυλώνει το φρόνημα, να ψυχώνει το χέρι. Η μάχη του ανθρώπου δεν θα χαθεί ενόσω θα υπάρχει καταφυγή του Λόγου, το βιβλίο.

Άγγελου Τερζάκη, *Ταραγμένες ψυχές*, Οι Εκδόσεις των Φίλων,
Αθήνα 1993, σσ. 155-156

-
1. αυθωρεί: ευθύς, αμέσως
 2. σατραπισμός: δεσποτισμός, αυταρχισμός
 3. αποφορά: δυσάρεστη οσμή, κακοσμία
 4. γκόλφι: εγκόλπιο, φυλακτό

- A.** Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (90-110 λέξεις).

Μονάδες 25

- B1.** Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80 έως 100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου:
...με το ένα βιβλίο ν' ανασκευάζει ή να πολεμάει τ' άλλο, όλα μαζί σε γυμνάζουν στη διαδικασία του διαλόγου...

Μονάδες 11

- B2. α)** Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς και την επίκληση στην αυθεντία. Να εντοπίσετε το συγκεκριμένο τρόπο πειθούς στο κείμενο και να αιτιολογήσετε τη χρήση του.

Μονάδες 4

- β)** Να βρείτε τέσσερα παραδείγματα μεταφορικής χρήσης του λόγου μέσα από το κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 4

- B3. α)** Να γράψετε ένα **α ν τ ώ ν υ μ ο** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ετερόφωτος, ελέγξιμος, ευθύνη, ελεύθερη, αδυναμία.

Μονάδες 5

- β)** Να γράψετε ένα **σ υ ν ώ ν υ μ ο** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

αρετή, γνώμη, ισχύς, περιφρουρώ, φρόνημα.

Μονάδες 5

- B4.** Να αναγνωρισθεί το είδος της σύνταξης (ενεργητικής ή παθητικής) στις παρακάτω προτάσεις και να μετατραπεί η καθεμιά σύνταξη στην αντίθετή της:

- α)** «...γιατί εδώ την αυθεντία, όταν κι' όπου υπάρχει, με τρόπο πάντως ελέγξιμο, δεν την περιφρουρεί καμμιά αστυνομική δύναμη.»

β) «Η μάχη του ανθρώπου δεν θα χαθεί ενόσω θα υπάρχει καταφυγή του Λόγου, το βιβλίο».

Μονάδες 6

Γ. Συχνά παρατηρείται πολλοί μαθητές να καταστρέφουν τα σχολικά τους βιβλία στα προαύλια των σχολείων κατά το τέλος του σχολικού έτους. Σε άρθρο που θα δημοσιευθεί στη σχολική σας εφημερίδα να αιτιολογήσετε το παραπάνω φαινόμενο και να αναφερθείτε στους τρόπους που θα συμβάλουν στην αρμονική συνύπαρξη του βιβλίου με τα ηλεκτρονικά μέσα πληροφόρησης και γνώσης (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ 6 ΙΟΥΛΙΟΥ 2009

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η γλώσσα είναι συνυφασμένη με την έκφραση του ανθρώπου, λειτουργία καθ' εαυτήν σπουδαία στην ύπαρξή του, καθώς και με την από αυτήν υπηρετούμενη επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων.[...] Δεν είναι όμως η γλώσσα ο μόνος εκφραστικός τρόπος του ανθρώπου. Εκφραστικός τρόπος του ανθρώπου είναι και η άναρθρη φωνή, κάτι προγλωσσικό, είτε η εκφώνηση έρρυθμων ήχων, η γεννητική της μουσικής. Εκφραστικός τρόπος του ανθρώπου είναι και η κάπως ρυθμική δόνηση του σώματος, η γεννητική του χορού. Εκφραστικός τρόπος του ανθρώπου είναι και η χάραξη γραφήματος είτε η πλαστική διαμόρφωση κάποιου υλικού, απαρχές των εικαστικών τεχνών.

Η γλώσσα, όμως, υπερέχει από τους άλλους αυτούς εκφραστικούς τρόπους του ανθρώπου. Η γλώσσα έχει το προνόμιο να εκφράζει τις επιτεύξεις της διάνοιας του ανθρώπου, απειροδύναμης στη δράση της προς γνώση του κόσμου και προς διεύθυνση της συμπεριφοράς του ανθρώπου και άρα προς συντήρηση της ζωής του. Η γλώσσα είναι κατ' εξοχήν πρόσφορη προς επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων, άρα και προς σύμπηξη¹ και λειτουργία της κοινωνίας, απαραίτητης για τη συντήρηση της ζωής και την υπαρκτική προαγωγή του ανθρώπου, καθώς και για τη δημιουργία και την ανάπτυξη και τη συντήρηση του πολιτισμού. Οι άλλοι εκφραστικοί τρόποι συμβάλλουν επικουρικά είτε συμπληρωματικά στην ύπαρξη του ανθρώπου, στον εμπλουτισμό της κοινωνίας και στην ανάπτυξη του

πολιτισμού. Ενώ χωρίς γλώσσα δεν υπάρχει κοινωνία, ούτε πολιτισμός.[...] Όποια έξοχη αξία και αν έχουν τα καλλιτεχνικά έργα του Φειδίου, υπέρτερη αξία έχουν τα με τη χρήση της γλώσσας υπηρετημένα ή και διαπλασμένα κάπως φιλοσοφικά έργα του Πλάτωνος. Η επιρροή, έστω έμμεσα, του λόγου του Πλάτωνος στην μετ' αυτόν Ιστορία και στη σημερινή ζωή της ανθρωπότητας είναι πολύ ενεργότερη και βαθύτερη από την αντίστοιχη επιρροή της τέχνης του Φειδίου.[...]

Κάθε γλώσσα είναι καθρέφτισμα της νοοτροπίας και της ηθοτροπίας των ανθρώπων του οικείου λαού, αλλά και στοιχείο έκδηλο της διαφοριστικής του από τους «ξένους» λαούς ιδιοσυστασίας του. Είναι όμως και παιδαγωγός των ανθρώπων κάθε λαού η εθνική του γλώσσα, καθώς με την εκμάθηση και χρήση της η κάθε γενεά του εμβαπτίζεται κάπως στον πολιτισμό, τον δημιουργημένο από τις προηγούμενες γενεές του. Αποτελεί άρα για κάθε λαό η γλώσσα του κύριο πνευματικό αγαθό του. Και είναι πρώτιστο καθήκον των συγγραφέων και των δημοσιογράφων, ως υπεύθυνων για τη διαφύλαξη του εθνικού αυτού πλούτου η αδιάλειπτη μέριμνα προς ανεπιτήδευτη καλλιέπεια², με ορθή χρήση των λέξεων και άψογη τήρηση των κανόνων της γραμματικής, της φιλοσοφικής αυτής νομοθεσίας της γλώσσας. Και αυτό ισχύει κατ' εξοχήν, όταν πρόκειται για την υπό διάπλαση πάλι στην εποχή μας ελληνική γλώσσα, την δίκαια υμνημένη στην αρχαία μορφή της από τον Gibbon, ως «μουσικώτατη και γονιμώτατη γλώσσα...» και από τον Παλαμά [...] με στίχους του ποιήματος «Ασκραίος»: «τα λόγια της ευφραίνουν / των αηδονιών τα ονείρατα και των περιστριών / και τους αλαφροΐσκιωτους μαγεύουν». Εξ άλλου, την ευλαβική φροντίδα για τη γλώσσα παραγγέλλει ο Διονύσιος Σολωμός, ο εμπνευσμένος αυτός αλαφροΐσκιωτος, με τη δήλωσή του «Μήγαρις³ έχω άλλο στο νου, πάρεξ⁴ ελευθερία και γλώσσα;».

Κωνσταντίνου Ι. Δεσποτόπουλου, Ακαδημαϊκού, Φιλοσοφία και θεωρία του πολιτισμού, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001, σσ. 174-182.

1. **σύμπληξη:** στερεοποίηση, συγκρότηση
2. **καλλιέπεια:** η χάρη, η κομψότητα του λόγου
3. **μήγαρις:** μήπως
4. **πάρεξ:** εκτός

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας περίληψη 90-110 λέξεων του κειμένου που σας δόθηκε.

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 80-100 λέξεων το περιεχόμενο της φράσης του Διονυσίου Σολωμού, «*Μήγαρις έχω άλλο στο νου, πάρεξ ελευθερία και γλώσσα;*»

Μονάδες 12

B2. Να εντοπίσετε στο κείμενο δύο (2) περιπτώσεις επίκλησης στην αυθεντία.

Μονάδες 6

B3. α. Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ορθή, αναρθη, δίκαια, υπεύθυνων, έμμεσα.

Μονάδες 5

β. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

επιρροή, προνόμιο, καθήκον, επικουρικά, μέριμνα.

Μονάδες 5

- B4. α.** Να βρείτε τρία (3) παραδείγματα μεταφορικής χρήσης του λόγου από το κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 3

β. Χωρίς να αλλάξετε το μέρος του λόγου των παρακάτω λέξεων ή ονοματικών συνόλων να σχηματίσετε από μία δική σας πρόταση με τις λέξεις: **παιδαγωγός, πρόσφορη, επιρροή της τέχνης, πνευματικό αγαθό.**

Μονάδες 4

- Γ.** Συχνά παρατηρείται στις μέρες μας χαμηλή ποιότητα γλωσσικής έκφρασης σε ποικίλες μορφές επικοινωνίας, προφορικής ή γραπτής. Ως μέλος της Βουλής των Εφήβων, σε γραπτή σας εισήγηση, να αιτιολογήσετε το παραπάνω φαινόμενο και να αναφερθείτε στην ξεχωριστή σημασία της γλωσσικής παιδείας για την προαγωγή του πνευματικού πολιτισμού (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό, ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10:00 πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ
ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 14 ΜΑΪΟΥ 2010**

**ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Με τον όρο *αυτομόρφωση* περιγράφουμε μία σύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία της οποίας θεμελιώδης κινητήρια δύναμη είναι ο ίδιος ο άνθρωπος, ο οποίος, έχοντας επίγνωση των αναγκών και των επιθυμιών του, καλείται να συμβάλει αποφασιστικά στην πορεία της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής του κατάρτισης. Σε αυτή την ατομική, και πολλές φορές εξαιρετικά δύσκολη, πορεία κατάκτησης νέων γνώσεων, δεν ενεργεί μόνος του, όπως θα μπορούσαμε να υποθέσουμε με βάση το πρώτο συνθετικό της λέξης *αυτο-μόρφωση*. Ο άνθρωπος δεν δραστηριοποιείται μέσα σε ένα κοινωνικό κενό, αλλά μέσα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον. Βρίσκεται δηλαδή σε *συνεχή* επικοινωνία με τους άλλους, σε επαφή και ανταλλαγή με τους επίσημους ή ανεπίσημους εκπαιδευτικούς θεσμούς, με ποικίλους οργανισμούς και κέντρα κατάρτισης, ακόμη και όταν οι νέες τεχνολογίες του επιτρέπουν να μαθαίνει και να εργάζεται σε φυσική απόσταση από τους άλλους.

Με αυτή την έννοια, οι διαδικασίες και οι πρακτικές αυτομόρφωσης στη σημερινή εποχή δεν σημαίνουν την απουσία των άλλων, θεσμών και ατόμων, ούτε την κοινωνική απομόνωση του καθενός ατόμου, αλλά την ενεργητική στάση του, αφού το ίδιο αποφασίζει, άλλοτε αυτοβούλως και άλλοτε κάτω από την πίεση συγκεκριμένων αναγκών, να εκπαιδευθεί. Η ενεργητική στάση συνίσταται στο ότι ο άνθρωπος καλείται να διαμορφώσει μαζί με τους άλλους συμμετέχοντες (οργανισμούς, εκπαιδευτές, εκπαιδευόμενους) το περιεχόμενο, τη διαδικασία και τους τρόπους της εκπαίδευσής του.

Όμως οι πρωταρχικοί παράγοντες που καθιστούν την αυτομόρφωση αναγκαία για τα άτομα των σύγχρονων κοινωνιών είναι οι νέες επιστημονικές και τεχνολογικές ανακαλύψεις και οι συνεπακόλουθες μεταμορφώσεις της αγοράς εργασίας. Μία από τις συνέπειες αυτών των αλλαγών είναι ότι πολλά επαγγέλματα χάνουν γρήγορα την αξία και τη **χρησιμότητά** τους, ενώ οι γνώσεις και οι δεξιότητες που τα άτομα κατέκτησαν στα πρώτα στάδια της ζωής τους καθίστανται ανεπαρκείς για το παρόν και το μέλλον. Η συνολική τεχνολογική αναδιάρθρωση της εργασιακής δραστηριότητας στερεί όλο και περισσότερο στα άτομα τη δυνατότητα να διατηρούν **μία και μοναδική** επαγγελματική ταυτότητα σε όλη τη διάρκεια της ενεργού ζωής τους. Κατά συνέπεια, ανεξάρτητα από τις ψυχοκοινωνικές **συνέπειες** αυτής της κατάστασης για τα άτομα, οι νέοι άνθρωποι των τεχνολογικών κοινωνιών καλούνται να αλλάξουν δύο ή τρία επαγγέλματα στην επαγγελματική πορεία τους. Το γεγονός αυτό επιβάλλει στα άτομα να κατακτούν διαρκώς γνώσεις, να ανανεώνουν τις **δεξιότητές** τους, να αποκτούν γρήγορα νέες ειδικεύσεις, δηλαδή, να εκπαιδεύονται συνεχώς.

Η εκπαίδευση δεν νοείται πια ως η απλή, κανονιστική μετάδοση γνώσεων από τις μεγαλύτερες γενιές στις νεότερες, όπως την όριζε ο E. Durkheim κατά τον 19^ο αιώνα. Και τούτο επειδή, τόσο το περιεχόμενο της εκάστοτε εκπαιδευτικής πράξης όσο και ο χρόνος που αφιερώνεται σε αυτήν, αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης ανάμεσα στις διαφορετικές γενιές, τα δύο φύλα και τις διαφορετικές κουλτούρες των ανθρώπων, γεγονός που παρατηρείται σε όλες τις σύγχρονες πρακτικές της καθημερινής ζωής. Η εκπαιδευτική πράξη **καθίσταται** επομένως μια διαδικασία που δεν περιορίζεται στο χώρο (το σχολείο) και το χρόνο (περίοδος της νεότητας), αλλά επεκτείνεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής και πέραν των σχολικών τειχών.

Αλεξάνδρα Κορωναίου, *Εκπαιδεύοντας Εκτός Σχολείου*, 2002
(Διασκευή)

- A1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

- B1.** Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80 έως 100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: ... **οι νέοι άνθρωποι των τεχνολογικών κοινωνιών καλούνται να αλλάξουν δύο ή τρία επαγγέλματα στην επαγγελματική πορεία τους ...**

Μονάδες 12

- B2.** α) Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η τελευταία παράγραφος του κειμένου; (Η εκπαίδευση δεν νοείται ... των σχολικών τειχών) (μονάδες 4)
β) Να εντοπίσετε τα δομικά μέρη της ίδιας παραγράφου του κειμένου (μονάδες 3)

Μονάδες 7

- B3.** α) Να γράψετε ένα **α ν τ ώ ν υ μ ο** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:
ατομική, επιτρέπουν, ανεπαρκείς, διαφορετικές,
επεκτείνεται. (μονάδες 5)
β) Να γράψετε ένα **σ υ ν ώ ν υ μ ο** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:
συνεχή, χρησιμότητα, συνέπειες, δεξιότητες, καθίσταται.
(μονάδες 5)

Μονάδες 10

- B4.** Να επισημάνετε τρία χαρακτηριστικά γνωρίσματα επιστημονικού λόγου στο κείμενο που σας δίνεται.

Μονάδες 6

- Γ1.** Σε άρθρο που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας να αναφερθείτε στη σημασία της αυτομόρφωσης και να προτείνετε τρόπους πραγμάτωσής της σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου. (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ 3 ΙΟΥΛΙΟΥ 2010

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Σαν σήμερα, πριν από 60 χρόνια, η Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κείμενο-ακρογωνιαίο λίθο το οποίο συντάχθηκε μετά τη διάπραξη αφάνταστων ωμοτήτων. Αυτή η διακήρυξη και τα νομικά έγγραφα που προέκυψαν απ' αυτήν μας βοήθησαν να καταπολεμήσουμε τα βασανιστήρια, τις διακρίσεις και την πείνα. Και τώρα η ίδια διακήρυξη θα πρέπει να μας οδηγήσει στη μάχη εναντίον μιας από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετώπισε ποτέ η ανθρωπότητα: των αλλαγών στο κλίμα του πλανήτη.

Καθώς αντιπρόσωποι απ' όλες τις χώρες κάθονται στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων για την Κλιματική Αλλαγή, οι φτωχοί άνθρωποι ήδη αντιμετωπίζουν τις συνέπειες της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Από αυξανόμενες ξηρασίες ως αυξανόμενες πλημμύρες, από χαμηλότερη αγροτική παραγωγικότητα ως συχνότερες και ισχυρότερες καταιγίδες, πολλοί πιστεύουν δικαίως ότι τα πράγματα μόνο θα επιδεινώνονται. Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην ασφάλεια, στην Υγεία και στον βιοπορισμό απειλούνται όλο και πιο πολύ από τις αλλαγές στο κλίμα της Γης.

Οι φτωχότεροι, οι οποίοι ευθύνονται λιγότερο για το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής, σηκώνουν τώρα το βαρύτερο φορτίο των επιπτώσεων. Το 97% των θανάτων που σχετίζονται με φυσικές καταστροφές καταγράφεται ήδη σε αναπτυσσόμενες χώρες. Στη Νότια Ασία, τα 17 εκατομμύρια άνθρωποι που ζουν επάνω σε αμμώδεις όχθες των ποταμών

του Μπανγκλαντές θα μπορούσαν να μείνουν άστεγοι ως το 2030, καθώς τα νερά που προέρχονται από το λιώσιμο των πάγων στα Ιμαλάια πλημμυρίζουν τα σπίτια τους. Στη Νότια Αμερική, η μείωση των χιονοπτώσεων μέσα στα επόμενα 15-20 χρόνια θα θέσει σε σοβαρό κίνδυνο περισσότερα από 9 εκατομμύρια άτομα, τα οποία ζουν στη Λίμα, τη μεγαλύτερη πόλη του Περού.

Εκείνοι που είναι ήδη φτωχοί και **ευάλωτοι** θα συνεχίζουν να πλήττονται δυσανάλογα. Ολοένα και περισσότερο η γη θα γίνεται πολύ ξηρή για να καλλιεργηθεί, τα σπαρτά θα ξεραίνονται, η αυξανόμενη στάθμη της θάλασσας θα διαβρώνει τα παραθαλάσσια εδάφη, οι πόροι της ζωής θα εξαφανιστούν. Οι εκπομπές άνθρακα έχουν ανθρώπινες και περιβαλλοντικές συνέπειες. Στο βαθμό που οι μεγάλες βιομηχανικές χώρες συνεχίζουν **να εκπέμπουν** ρυπογόνα αέρια που συντελούν στο «φαινόμενο του θερμοκηπίου», τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα της ζωής, της ασφάλειας, του φαγητού, της Υγείας εκατομμυρίων φτωχών ανθρώπων του κόσμου θα συνεχίζουν να παραβιάζονται.

Επειδή η κλιματική αλλαγή αντιπροσωπεύει μια νέα και **άνευ** προηγούμενου απειλή για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το διεθνές δίκαιο περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι σχετικοί οργανισμοί πρέπει να εξελιχθούν, ώστε να προστατεύσουν αυτά τα δικαιώματα. Εκείνο όμως που είναι το πλέον σημαντικό είναι να αναλάβουν τα κράτη άμεση δράση, ώστε να αποφευχθούν σοβαρότερες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τα θεσμοθετημένα ανθρώπινα δικαιώματα παρέχουν μια ισχυρή βάση, επάνω στην οποία μπορούν να «οικοδομηθούν» αρχές, με στόχο **να ανακοπεί** η παγκόσμια κλιματική αλλαγή. Πρέπει επειγόντως να περιοριστούν οι εκπομπές ρυπογόνων αερίων, ώστε να σεβαστούμε και να προστατεύσουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα από τις μελλοντικές συνέπειες της κλιματικής αλλαγής. Παράλληλα, η υποστήριξη των φτωχότερων κοινοτήτων, ώστε να

προσαρμοστούν στις ήδη παρούσες κλιματικές επιδράσεις αποτελεί τη μοναδική μέθοδο αποκατάστασής τους.

Εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ», 13 Δεκεμβρίου 2008
(Διασκευή)

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80 έως 100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου:
...το διεθνές δίκαιο περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι σχετικοί οργανισμοί πρέπει να εξελιχθούν, ώστε να προστατεύσουν αυτά τα δικαιώματα...

Μονάδες 10

B2. α) Με ποιο τρόπο αναπτύσσεται η τρίτη παράγραφος του κειμένου «Οι φτωχότεροι...πόλη του Περού»; (μονάδες 3)

β) Να βρείτε τα δομικά στοιχεία της συγκεκριμένης παραγράφου. (μονάδες 4)

Μονάδες 7

B3. α) Να γράψετε ένα σ υ ν ώ ν υ μ ο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

αλλαγές, ευάλωτοι, να εκπέμπουν, άνευ, να ανακοπεί. (μονάδες 5)

β) Να γράψετε ένα α ν τ ώ ν υ μ ο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

συχνότερες, επιδεινώνονται, ασφάλεια, αυξανόμενη, παρούσες. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

B4. α) Να μετατραπεί η παθητική σύνταξη του παρακάτω αποσπάσματος σε ενεργητική.

«Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην ασφάλεια, στην Υγεία και στον βιοπορισμό απειλούνται όλο και πιο πολύ από τις αλλαγές στο κλίμα της Γης».
(μονάδες 4)

β) «φαινόμενο του θερμοκηπίου», «οικοδομηθούν»:

Να δικαιολογηθεί η χρήση των εισαγωγικών.
(μονάδες 4)

Μονάδες 8

Γ1. Η προστασία του περιβάλλοντος είναι υποχρέωση και δικαίωμα όλων μας. Σε άρθρο που θα δημοσιευθεί στη σχολική σας εφημερίδα να αναπτύξετε τους λόγους για τους οποίους πρέπει να προστατεύεται το περιβάλλον και να προτείνετε τρόπους με τους οποίους οι μαθητές μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη αυτού του σκοπού (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 09.30 π.μ.

**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)**

ΠΕΜΠΤΗ 12 ΜΑΪΟΥ 2011

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Είναι δεδομένο ότι το διαδίκτυο έφερε μια πιο ισότιμη πρόσβαση στη γνώση. Ζούμε ένα κύμα εκδημοκρατισμού της γνώσης. Παλιότερα, για να δει κανείς τη βιβλιοθήκη του Κέμπριτζ, έπρεπε να ταξιδέψει χιλιάδες χιλιόμετρα. Σήμερα, μπορεί να βρει τα βιβλία της από το γραφείο του. Παλιότερα, έπρεπε να έχει κάποιος λεφτά για να παρακολουθήσει μαθήματα του MIT¹. Σήμερα, έρχονται διαδικτυακά στο σπίτι του.

Σ' αυτόν τον υπαρκτό εκδημοκρατισμό της γνώσης ορθώνονται τρεις γκρίνιες. Η μία είναι η άρνηση της τεχνολογίας, εξαιτίας των πιθανών κινδύνων που έχει η ανάπτυξή της. Ο Πολ Βιρίλιο, για παράδειγμα, έγραψε την «Πληροφοριακή Βόμβα». Είναι σίγουρος ότι η κοινωνία της γνώσης ενέχει κινδύνους, αλλά άγνωστους. Δεν τους ξέρει, αλλά...υπάρχουν. Η δεύτερη γκρίνια έχει να κάνει με τα «παιδάκια της Αφρικής». Το ακούμε για κάθε νέα τεχνολογία: «Τι να το κάνω εγώ το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ², όταν τα παιδιά της Αφρικής δεν έχουν ούτε ασπιρίνη για τον πυρετό;». Το επιχείρημα έχει εν μέρει λογική. Πραγματικά «τι να το κάνεις το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ, αν δεν έχεις Αλτσχάιμερ;». Αν όμως αποκτήσεις, το πρώτο που ξεχνάς είναι τα «παιδάκια της Αφρικής». Η τρίτη γκρίνια έχει να κάνει με το διαβόητο «ψηφιακό χάσμα». Βέβαια, καμιά τεχνολογία, καμιά επιστημονική επανάσταση δεν διαχέεται αμέσως σε όλη την υφήλιο. Ο Γουτεμβέργιος τύπωσε την πρώτη Βίβλο το 1455· ωστόσο στην Ελλάδα η τυπογραφία ήρθε στις αρχές του 19ου αιώνα. Όσο για το τυπωμένο βιβλίο, ακόμη πασχίζουμε να γίνει κτήμα του ελληνικού λαού. Το σημαντικό, όμως, είναι ότι η επανάσταση έγινε και ακόμη προχωρεί. Εξάλλου, αυτοί που μιλούν για ψηφιακό χάσμα στην Αφρική πρέπει να αναλογιστούν ποιο είναι το τυπογραφικό χάσμα του δυτικού κόσμου με την Αφρική.

Πολύ περισσότεροι άνθρωποι μπορούν να μετέχουν ισότιμα στην κοινωνία της γνώσης και πλέον όχι μόνον ως αναγνώστες, αλλά και ως

συγγραφείς. Στον κυβερνοχώρο, οικονομικά και τεχνολογικά, όλοι βρίσκονται στο ίδιο σημείο εκκίνησης. Στο διαδίκτυο, το άρθρο ενός δημοσιογράφου είναι εξίσου προσβάσιμο με το άρθρο ενός πιτσιρικού. Δηλαδή, τα δίκτυα επικοινωνιών ισοπεδώνουν παλιές ιεραρχίες της βιομηχανικής κοινωνίας και απομένει να δούμε αν θα συνθέσουν νέες. Στον κυβερνοχώρο λειτουργεί καθένας σύμφωνα με τις ανάγκες του και τις δυνατότητές του. Αυτό όμως δημιουργεί έναν **κατακερματισμό** της εμπειρίας που τρομάζει πολλούς. Η κοινότητα χρειάζεται την κοινή εμπειρία για να είναι κοινότητα. Από την άλλη, όλη αυτή η πληθώρα διαθέσιμων πληροφοριών **μετατρέπεται** σε άγχος. «Πληροφοριακό άγχος» το ονομάζουν κάποιοι ψυχολόγοι: «να προλάβω να δω το ένα, να διαβάσω το άλλο, να μη χάσω το τρίτο, ώστε να μην είμαι εκτός θέματος και εκτός της κοινότητας όπου ζω και λειτουργώ». Αυτό το άγχος είναι λογικό να υπάρχει και να μεγαθύνεται, όσο μεγαλώνει το ποσό των πληροφοριών που όλοι έχουμε διαθέσιμες.

Όλα αυτά είναι πραγματικά, αλλά το ίδιο θα έλεγε κι ένας μοναχός του Μεσαίωνα βλέποντας την πλημμύρα των αιρετικών κειμένων που άρχισαν να βγαίνουν από τις τυπογραφικές μηχανές. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η πληροφορική επανάσταση είναι σε μετάβαση και κάθε επανάσταση σε μετάβαση **διασπείρει** σύγχυση. Το παλιό δεν έχει πεθάνει και το καινούριο δεν έχει γεννηθεί.

Πάσχος Μανδραβέλης. Από τον ημερήσιο τύπο (διασκευή).

-
1. MIT: Τεχνολογικό Ινστιτούτο Μασαχουσέτης.
 2. Αλτσχάιμερ: Νόσος με κυριότερο σύμπτωμα την απώλεια της μνήμης.

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε. (100-120 λέξεις)

Μονάδες 25

B1. «Η κοινότητα χρειάζεται την κοινή εμπειρία για να είναι κοινότητα». Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 60 - 80 λέξεων το περιεχόμενο της παραπάνω περιόδου.

Μονάδες 10

B2. α) Να αναφέρετε δύο τρόπους ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου. («Σ' αυτόν τον υπαρκτό [...] με την Αφρική»).

(Μονάδες 4)

β) Να βρείτε τη δομή της ίδιας παραγράφου. (Μονάδες 3)

Μονάδες 7

B3. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:

«Πληροφοριακή Βόμβα»

«Τι να το κάνω εγώ το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ, όταν τα παιδιά της Αφρικής δεν έχουν ούτε ασπιρίνη για τον πυρετό;»

«Πληροφοριακό άγχος»

(Μονάδες 3)

β) Να βρείτε στο κείμενο πέντε παραδείγματα μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας. (Μονάδες 5)

Μονάδες 8

B4. α) Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

πιθανών, ξεχνάς, κατακερματισμό, μετατρέπεται, διασπείρει. (Μονάδες 5)

β) Να γράψετε από ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

υπαρκτό, άρνηση, σίγουρος, προσβάσιμο, λογικό.

(Μονάδες 5)

Μονάδες 10

- Γ1. Ως ομιλητής σε ημερίδα που οργανώνει το σχολείο σου με θέμα τη χρήση του διαδικτύου, να αναπτύξεις τις απόψεις σου σχετικά με τις υπηρεσίες που προσφέρει το διαδίκτυο στη διάδοση της γνώσης, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί αυτό να αξιοποιηθεί δημιουργικά στο πλαίσιο του σχολείου. (500-600 λέξεις)

Μονάδες 40

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 3 ΙΟΥΝΙΟΥ 2011

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ένα γενικό χαρακτηριστικό της εποχής μας είναι το κυνήγι του χρόνου. Όλοι τρέχουν, λαχανιάζουν, αγωνιούν και πάντοτε έχουν την αίσθηση ότι δεν πρόφτασαν κάτι. Αυτή η **παραφροσύνη** του καιρού μας, που μας σπρώχνει συνεχώς πίσω από το χρόνο, μας εμπλέκει μέσα στη ροή του χρόνου και μας αφαιρεί τη χαρά να συνυπάρχουμε με το χρόνο (συμβαδίζοντας και συνυπάρχοντας με άνεση), εκμηδενίζει τον άνθρωπο ως προσωπικότητα και ως ανθρώπινη ουσία.

Είναι έτσι φτιαγμένη η δομή του δημόσιου και ιδιωτικού μας βίου, ώστε να παγιδεύεται ο άνθρωπος μέσα στα αντικείμενα και στις απασχολήσεις. Δες και βάλαμε όλη την τέχνη και τη σοφία μας στο να συνθλίψουμε τους εαυτούς μας. Ο άδειος από τις ασχολίες χρόνος, που θα είναι δικός μας αποκλειστικά, είναι ή ελάχιστος ή ανύπαρκτος. Δεν έχουμε καιρό να συναντηθούμε με τον εαυτό μας, να αναδιπλωθούμε και να ταξιδέψουμε μέσα μας, να ονειροπολήσουμε ή να νοσταλγήσουμε, να αποχωρισθούμε απ' όλους τους εξωτερικούς περισπασμούς, σε μια αποκλειστική συνάντηση με τον εαυτό μας.

Έτσι ο χρόνος χάνεται ερήμην μας και ανακαλύπτουμε ξαφνικά την απουσία του ή με υπομνήσεις επετείων ή με μνήμες που αναβιώνουν απροσδόκητα ή με συμπτώματα βιολογικής καταπόνησης και **ανημποριάς**. Και διαπιστώνουμε ξαφνικά πόσο εγκληματικά αποκοπήκαμε από πρόσωπα και πράγματα. Οι στιγμές που **συνιστούν** την ουσιαστική μας ζωή, με την πίκρα ή τη χαρά που

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

περικλείουν, φεύγουν ανυποψίαστα και χάνονται **ανεκπλήρωτες**.

Δεν είναι μόνο η εμπλοκή μας μέσα σε μια ασθμαίνουσα εποχή και ο ρυθμός του βίου που μας συμπαρασύρουν στις δολιχοδρομίες¹ μιας πρωτοφανούς εξοντώσεως. Είναι και η παθολογία του καιρού μας που συμβάλλει στην εξαθλίωσή μας. Όλοι συνθλίβουμε τον ελάχιστο χρόνο που μας μένει, για να κατοχυρώσουμε την επαγγελματική και κοινωνική μας θέση. Ο ένας τρέχει στις δεξιώσεις, ο άλλος να εξασφαλίσει γνωριμίες, ο τρίτος στις υπηρεσίες για να «κυνηγήσει» τις υποθέσεις του, ένας άλλος να δικτυωθεί σε μια ομάδα ή έναν όμιλο που θα τον στηρίξει κ.λπ. **Επιδιώκουν** οι άνθρωποι θέσεις και πάλι άλλες θέσεις και συμμετοχές σε συμβούλια και σε επιτροπές, επιδιώκουν γνωριμίες, που κοστίζουν χρόνο και ταπείνωση, προσπαθούν να επιβάλουν ένα –συχνότητα– μίζερο εαυτό, που με άγχος βαδίζει στη φθορά.

Και όλα αυτά ξεκινούν (πέρα από την ανθρώπινη κενοδοξία) από μια αβεβαιότητα, από την ανασφάλεια του ανθρώπου. Και τρέχουν οι «τλήμονες θνητοί»² να εξασφαλίσουν εύνοιες και χρήμα. Και ο χρόνος εκδικείται για το θάνατό του. Και η εκδίκηση είναι βαριά και αναπότρεπτη.

Αριστόξενος Σκιαδάς, *Διαπιστώσεις*, Αθήνα 1977
(Διασκευή).

¹δολιχοδρομίες: αγώνες δρόμου μεγάλων αποστάσεων.

²τλήμονες θνητοί: ταλαίπωροι άνθρωποι.

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (80-100 λέξεις).

Μονάδες 25

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

B1. Σε μία παράγραφο 80 – 100 λέξεων να αναπτύξετε το περιεχόμενο της παρακάτω περιόδου:

Οι άνθρωποι επιδιώκουν γνωριμίες, που κοστίζουν χρόνο και ταπείνωση.

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε τη δομή της παραγράφου:

Είναι έτσι φτιαγμένη ... εαυτό μας. (μονάδες 3)

β) Να αναφέρετε δύο τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η παράγραφος:

Δεν είναι μόνο η εμπλοκή μας ... βαδίζει στη φθορά. (μονάδες 4)

Μονάδες 7

B3. α) Να σχολιάσετε τη χρήση του α΄ πληθυντικού προσώπου από τον συγγραφέα. (μονάδες 4)

β) Να δώσετε μέσα από το κείμενο δύο παραδείγματα συγκινησιακής λειτουργίας της γλώσσας. (μονάδες 4)

Μονάδες 8

B4. α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

παραφροσύνη, ανημποριάς, συνιστούν, ανεκπλήρωτες, επιδιώκουν. (μονάδες 5)

β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

εμπλέκει, αφαιρεί, ερήμην, συχνότατα, ανασφάλεια.

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

Γ1. Σε ένα άρθρο για την εφημερίδα του σχολείου σας να παρουσιάσετε τις συνέπειες της κακής διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου από τον σύγχρονο άνθρωπο και να διατυπώσετε προτάσεις για τη δημιουργικότερη αξιοποίησή του. (500–600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18.00 μ.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ